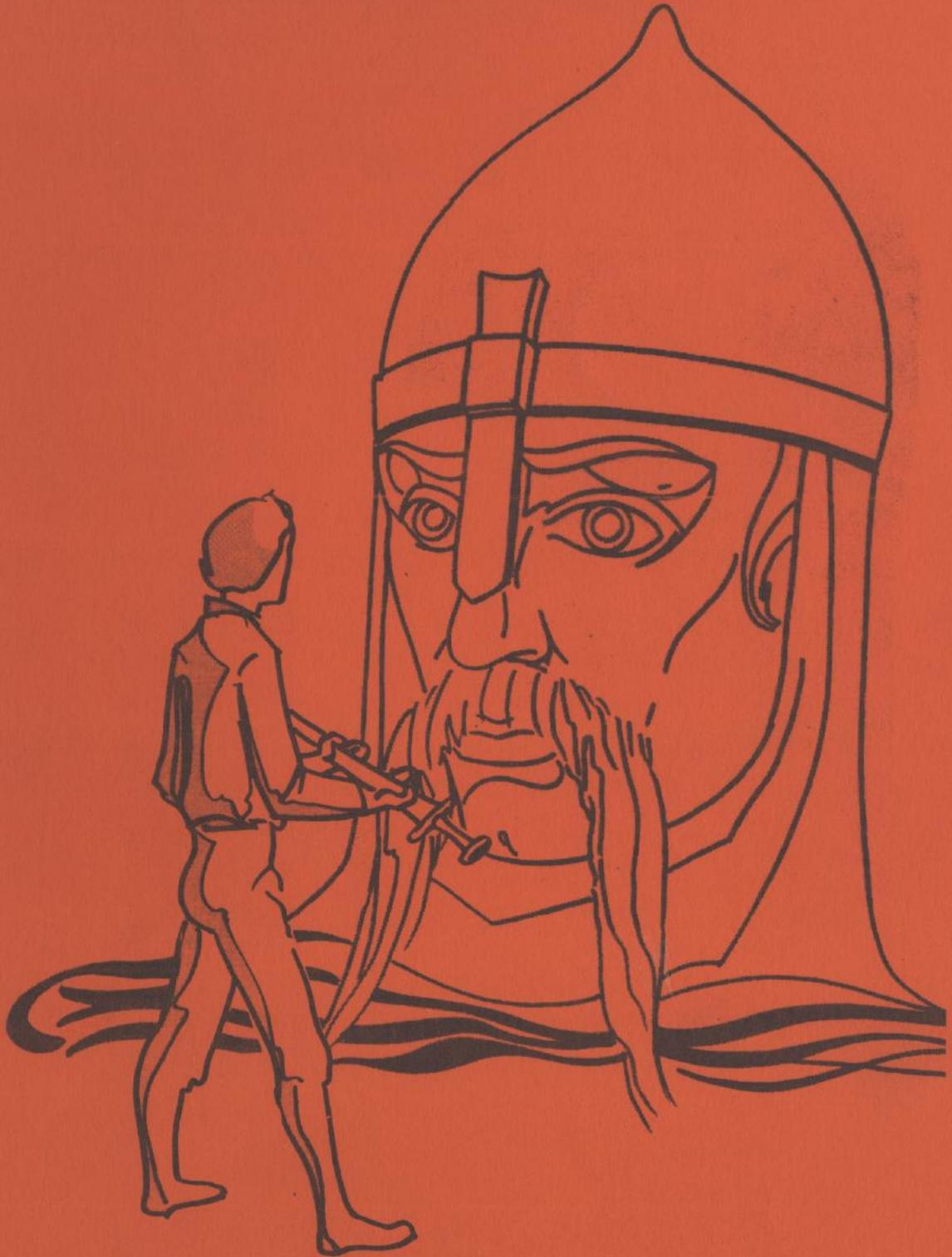


AUTUMN, 1982

# АНАБАЗИС

# НАВАССИС



НАЦІОНАЛІЗМ — ЦЕ ВЕЛЕТЕНЬСЬКА І НЕПОБОРНА СИЛА, ЯКА ЯСКРАВО ПОЧАЛА ПРОЯВЛЯТИСЯ В ХІХ ВІКУ. ПІД ЇЇ МОГУТНІМ НАТИСКОМ ЛАМАЮТЬСЯ НЕПЕРЕМОЖНІ, ЗДАЄТЬСЯ, КАЙДАНИ, РОЗПАДАЮТЬСЯ ВЕЛИКІ ІМПЕРІЇ І З'ЯВЛЯЮТЬСЯ ДО ІСТОРИЧНОГО ЖИТТЯ НОВІ НАРОДИ. НАЦІОНАЛІЗМ ЄДНАЄ, КООРДИНУЄ СИЛИ, ЖЕНЕ ДО БОРОТЬБИ, ЗАПАЛЮЄ ФАНАТИЗМОМ ПОНЕВОЛЕНІ НАЦІЇ В ЇХ БОРОТЬБІ ЗА СВОБОДУ.

ЯК НЕ МОЖНА СПИНИТИ РІЧКУ, ЩО ЗЛАМАВШИ КРИГУ НАВЕСНІ БУРХЛИВО НЕСЕТЬСЯ ДО МОРЯ, ТАК НЕ МОЖНА СПИНИТИ НАЦІЇ, ЩО ЛАМАЄ СВОЇ КАЙДАНИ, ПРОКИНУВШИСЬ ДО ЖИТТЯ.

Всю кореспонденцію (лист, чех, пакунок) просимо адресувати на :

**VALENTYN MOROZ ANABASIS**  
 23 Armadale Ave.  
 Toronto, Ont.  
 M6S 3W7  
 Canada  
 Tel.: 416-767-6862

## МИКОЛА МІХНОВСЬКИЙ

### ПЕРЕДПЛАТА на рік 1982

ANABASIS

23 Armadale Ave,  
 Toronto, Ont.  
 M6S 3W7, Canada

АМЕРИКА 13. амер. дол.

КАНАДА 16. кан. дол.

всі інші країни:

ЗВІЧАЙНЮ ПОШТОЮ амер. дол.

ЛЕТУНІСЬКОЮ ПОШТОЮ 17. амер. дол.

(Просимо надсилати грошові перекази на американські гроші — їх можна пабути на пошті).

Ім'я і прізвище \_\_\_\_\_

адреса \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

### SUBSCRIPTION FOR 1982

ANABASIS

23 Armadale Ave.  
 Toronto, Ont.  
 M6S 3W7, Canada

UNITED STATES \$13.00

CANADA \$16.00 (Canadian)

all others:

BY BOAT \$13.00 (American)

AIR MAIL \$17.00 (American)

(money orders made out in American funds may be purchased at the post office)

NAME: \_\_\_\_\_

ADDRESS: \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

# АНАБАЗИС



*Дванадцять усмішок, не рахуючи музикантів...*

*Вони мають причину для доброго настрою. Танцювальний ансамбль «Веселка» з Галіфраксу (Англія) здобув другу нагороду на всесвітньо знаному фестивалі в Лланголлен (Валлія) у липні цього року.*

ч. 3 (10) 1982

РІК III.

ЛИПЕНЬ - ВЕРЕСЕНЬ

---

---

ТОРОНТО

**АНАБАЗИС**

**ANABASIS**

**Ukrainian Magazine**

**TORONTO, CANADA**

**Price 3-50 dol.**

**Виходить чотири рази на рік**

**QUARTERLY**



**DATE OF ISSUE:**

**AUTUMN, SEPTEMBER, 1982**

**Second class mail registration number 5730**

**Publisher — VALENTYN MOROZ**

**Редакційна колегія**

**ВІРА МОРОЗ  
ЗОР'ЯНА БЕССЕР  
ДМИТРО СТРОІЧ  
ІВАН КУЗЬО  
ВОЛОДИМИР МОХУН  
СТЕПАН ГОРЛАЧ  
ЛЮБОМИР ХАБУРСЬКИЙ**

**Обгортка — АНАТОЛІЙ КОЛОМИЄЦЬ**



**Підписані статті висловлюють точку зору автора, а не редакції.**

**Надіслані рукописи не повертаються.**

**Редакція застерігає за собою право скорочувати статті та виправляти мову.**

**The opinions expressed in the signed articles belong to the authors, and are not necessarily shared by the editorial staff.**

**Всі права застережені.**

**Copyright**

**Передруки дозволені за наданням джерела**

## НОВИЙ ВІРШ ЕВГЕНА СВЕРСТЮКА

«вірш, мабуть, не такий, якого б Ви хотіли, але у мене подібного до відомого Вам нема.

Якоюсь мірою він має відповісти на уявлення пана М., що мене тривожить майбутнє. Мабуть, я досить безтурботний щодо свого життя, я певен, що воно в руках Провидіння. У всякому разі досі ніхто не побажав мені тієї дороги, на яку піднесло мене Провидіння.

Тепер щодо виїзду. Досі я ні разу цього питання не ставив, бо й не було сенсу ставити. Я певен, що впливовіші люди більше над цим думали, ніж я. Але попереду маю два роки заслання».

(з листа)

### ЕВГЕН СВЕРСТЮК

*Вже вечоріє мій дань,  
Сонце, як стоплений дзвін.  
Тихо до заходу йде  
Довга похилена тінь...  
Хмарами вітер мете.*

*Впало минуло, як дим,  
В ночі зими і сльоти.  
Темні потоки води  
Змили й поїняли мости —  
На всі чотири вітри.*

*Гострі розмиті кряжі  
Рядом стрімчастих шпилів,  
Наче опори душі  
Серед небесних полів —  
Мудрість іде від страждань.*

*Давній мій сон — я один,  
Знов заблудив, як малим,  
Болісно білі сліди  
Роєм перістих хмарин  
Стажку прослали в мій дім.*

4-го квітня 1982

# ЇХАЛА ХИМА З ЯРУСАЛИМА

## АБО

### СОН РЯБОЇ КОБИЛИ

Напочатку процитуємо уривок з однієї статті.

«Валентин Мороз немичною рукою записує, здається, останню сторінку свого життя... Валентин Мороз лежить на своїй смертній постелі у Володимирі, горезвісній московській тюрмі. Як фізична людина, він програв двобій із чорною імперією. Над його постіллю бентежно схилені... усі українці... Всі вони супроводять його в українське безсмертя, куди він, самотній, але не покинутий, маршує твердою ногою, упевнено і безстрашно».

Слова ці писані в 1974-му році; це — передмова до збірки моїх творів «Бумеранг». Я прочитав їх уперше в 1979 році, коли прибув на Захід. Прочитав — і здивувався. Два рази. Перший раз — із цих слів; другий раз — коли побачив, що нікого, крім мене, ці слова не дивують. Це була для мене перша «еміграційна» загадка. Може, автор цих слів є якимось особливим песимістом, чи недоброзичливцем, який нетерпеливо дочекувався моєї смерті? Ні, це людина, яка ставилась і ставиться до мене щиро й прихильно. Та й висловила вона, напевно, не свій настрій, а загальний. Тим то й цікава льогіка вищенаведеної фрази: вона є не індивідуальною точкою зору, а чимось ширшим.

Справді: звідки взялась така фанатична певність, що Мороз мусить умерти? Ну добре, всі ми розуміємо, що Владімірська тюрма — то не Маямі, і голодівка там трохи відрізняється від голодівки коло совітської амбасаді в Нью-Йорку, де кожний бажачий після голодного дня міг собі повечеряти. Ясно, що починаючи голодівку, в'язень готовий до смерті (смертні випадки в тюремних голодівках — звична річ). Але ж то дві різні речі: бути готовим до смерті чи бажати її. Отже: звідки така фанатична певність, що «Мороз лежить на смертній постелі»? Чому навіть не припускається інший варіант: голодуючий може вижити? А чому б ні? Часом люди лишались живими і в час розстрілів, під горою трупів. Цілий світ тоді домагався звільнення Мороза. Чи не могло так статися, що його звільнили б під тиском світової opinii? Зрештою, так і сталося, тільки трохи пізніше. Мабуть, і сам автор вищенаведеної цитати щось робив у справі звільнення Мороза. Чому ж він вважає з самого початку, що це справа безнадійна?

Тут криється розв'язка великої і трагічної проблеми. Українська справа терпить невдачі (часом у

стопроцентово вигравних ситуаціях) довгі десятиліття, бо керують нею люди, які там, у підсвідомості, абсолютно не вірять у власну здатність когось побороти і чогось досягти. Відомий французький мореплавець Ален Бомбар пише, що 90% загиблих на морі згинули не через знесилення, а через страх і втрату віри в те, що допливуть до берега. Мабуть, 90% наших невдач теж походять від невір'я наших діячів у здатність української людини (Лук'яненко, Сверстюка, чи Мороза — не має значення) побороти обставини і досягти свого. Невіра ця не є зверхньою. Навпаки: зверху великі тризуби (такі, що видно з літака), довгі й голосні промови, філософування — але все це для того, щоб заглушити страх і невіру у власні сили, яка сидить глибоко у підсвідомості. Люди ці виховані у переконанні, що Українець може тільки умерти (хай і героїчно), але не виграти. Вони поховали Мороза, не дочекуючись, доки він умре, бо відчували, що коли б самі опинились в такій ситуації, то від них залишилася б тільки пара... Кам'яної середини, яка ніколи не згорає й не випаровується, вони в собі не відчують; отже, не могли повірити, що вона є в Мороза.

Хай вибачить читач, що пишу про себе. Але це не має значення, хто лежав у 74-му році в одиночці Владімірської тюрми; міг це бути замість Мороза Красівський, Сергієнко, Лук'яненко. Випадок цікавий тим, що це була ніби наслідок долі над деякими людьми. Якщо вони не мають віри в себе і свою націю, то могли б мати хоч почуття гумору. Могли б сказати:

той, про кого ми писали, що «як фізична» людина він програв двобій з чорною імперією», тепер ходить між нами. Ходить без палиці й окулярів, грає в футбол; всі ми кажемо йому, що добре виглядає, і навіть радимо потоншати. І навпаки: Брежнєв, який тримав його в тюрмі, є тепер фізичною руїною. Отже, ми виграли і досягли свого. Чому ж ми не вірили у виграв, і не відчували його? Видно, щось негарзд з нашим еміграційним способом думання...

Я чекав на такі слова — але не дочекався. Натомість я знову й знову бачив симптоми тієї хвороби: невіри у здатність української людини щось зробити і чогось досягти. Але людина не може вічно жити у стані програшу або сподівання його. Нормально людина знаходить все ж якийсь чинник, на якому будує свою перспективу. Український істаблішмент теж знаходить такий

чинник, але не з власних ресурсів. Це знову й знову щось чуже.

1979 рік. У Римі готується церемонія з приводу ювілею Патріярха. Серед Українців — збудження: є чутки, що Папа визнає в час церемонії український Патріярхат! Звідки? Хто казав? Невідомо. Але всі чекають на слово Папи...

Виявилось, що це був звичайнісінький **сон рябї кобили**. Сталось навпаки: Ватикан призначив наступником Патріярха Любачівського — людину, поставлену спеціально для того, щоб умертвити будь-які українські спроби утворення Патріярхату. Потім був лист Папи до московського Патріярха Пімена. У відповідь на протести Пімена стосовно синоду українських єпископів, який скасував ухвали «собору» з 1946 року про ліквідацію греко-католицької церкви, Папа пише: деякі матеріали українського синоду потрапили до преси **без мого відома**. У перекладі на звичайну мову це означає: не турбуйся тим, що каже український синод. Я не беру його поважно, і ти так само роби.

Лист був скандальним. Але нас цікавить насамперед реакція Українців. Українські «патріярхальники» з Риму не знайшли нічого кращого, як ... подякувати Папі за оборону українських інтересів. Чи дійсно українські чинники в Римі настільки обмежені й малописьменні, що не розуміють сенсу ватиканського листа до Пімена, в якому виразно **перекреслюється** ухвала синоду українських єпископів про «собор» 1946 року? Ні, справа тут не в обмеженості. Бо повторюється ця ситуація постійно, і не тільки в Римі.

Візьмімополам'яку між проф. Маркусем і проф. Магочієм у «Сучасності». Проф. Магочій, який закликає Українців з Лемківщини й Закарпаття «бесідувати по-руську» (а не по-українському) і будує «русинський» патріотизм, фактично гальмує процес консолідації української етнічної групи в Америці і, рідчужна, пробує перекинути насіння «руснацького» розколу і в Закарпаття. Професор Маркус, уроженець Закарпаття, виступив проти цього. Дискусія була досить гострою. Але чим закінчилась? Ризик під дискусією підвала коротка стаття Романа Ільницького «Сучасність», листопад 1981), де він каже, що ніякої гостроти й не було; був тільки «легкий спалах темпераментів». Адалі ще цікавіше: «Незважаючи на деякі різниці в оцінці минулого закарпатської землі, обидва історики прийшли до висновку, що процес її національного формування (відродження?) завершений: ця земля, її населення і його культура стали органічною частиною України.» Невже? Чи може я щось переочив? Читаю ще раз статтю Магочого — ніде не знаходжу тези про те, що він вважає Закарпаття «органічною частиною України». Та й, зрештою, в «Свободі» уже кілька разів писалося про «зустрічі Українців і Русинів» (про це буде далі), де Магочій репрезентує «русинську» групу, тобто ту, що не зачисляє себе до Українців. У чому ж річ? Чи Ільницький є настільки малописьменним, що не вміє читати по-українському? Ні, справ не в тому. Ільницький не тільки читає, але й пише добре. Мабуть, справа тут не стільки в інтелекті, скільки в **характері**.

І тут повертаємось до теми, зачепленої на початку. Є два способи реагувати на життя. Перший — ми беремо ту реальність, яка є (бо іншої нема), і вперто, терпеливо перетворюємо її так, щоб вона була нам вигідною. Але яка це тяжка праця! За неї візьметься тільки той, хто вірить у свою здатність довести справу до кінця. Якщо

вже Магочій став професором катедри української історії, то залишився один шлях: тиснути на нього, щоб він або викладав свій курс згідно з українською традицією, або відмовився від нього. І якби зусилля української громади були достатньо ефективними в цьому напрямі, проф. Магочій давно змінив би позицію. Інші нації так і роблять. Пригадую розмову з представником жидівської громади Торонта після мого виступу в конгресовій комісії у Вашингтоні, де я сказав, що між певними жидівськими групами і Москвою є мовчазна угода: ми будемо випускати ваших емігрантів, а ви зате ведіть в Америці анти-українську кампанію. Як уперто він домагався, щоб я зрезигнував з цих слів! О так, він був зацікавлений у контакті зі мною. Але за яку ціну, і на яких умовах?

Українські ділячі умов не ставлять...

І тому вибирають другий спосіб реагування на життя. По-московському він називається: «что нам стоїт дом построиць, нарисуем — будем жить» (в перекладі: ми дуже легко збудуємо хату: намалюємо — і будемо жити). Збудувати хату тяжко — намалювати легко. Так само тяжко витиснути з Магочія те, що нам треба. Але багато легше... **видумати** Магочія! Уявити його таким, якого ми хочемо. Чи то вимагає якоїсь праці: написати, що Магочій уже визнав Закарпаття Україною? Або написати, що Папа боронить наші інтереси (в той час як він руйнує). Українські «чіфи» вже не одно десятиліття живуть в такій вигаданій атмосфері. Замість того, щоб обміркувати тверезо ситуацію і сказати:

хочемо Патріярхату? Готуймо гармати до війни з Римом. Бо є англійська приказка: якщо їх неможливо перемогти — з ними треба домовитись. Домовляються лише з тим, хто сильний, кого неможливо перемогти. Не сподіваймося, що Рим згодиться без бою на наш Патріярхат — це дитяча байка. З якої рації Рим мав би це робити? Кожний Патріярхат, який існує на світі, був відвойований у впертій боротьбі.

Але замість того, щоб глянути на **реальний** Ватикан і зробити висновки, почали **намалювати** Папу. Домалювали йому все, що хотіли: маму, яка нібито була Українкою; дехто й досі домальовує йому діда з... Лемківщини (?!). А бабуся, прабабуся і кузини у нього були, без сумніву, з Полтави... Добре, нехай би та мама і була Українкою — що з того? Яке це має значення? Сталін був стовідсотковим Грузином — чи Грузія при ньому звільнилась від московського панування? Наполеон був Корсиканцем — чи відділив він Корсику від Франції? Бавляться навіть такою версією: англійська королева Елизавета II має нібито десь там, у стодванадцятій коліні, українське походження. Але вона про це не знає; треба піти і сказати їй — тоді вона стане українською патріоткою...

З тим, хто свідомо бреше, воювати легко: він рано чи пізно спіймається на брехні. Тяжче мати справу з тим, хто обманює **себе самого**. В українському проводі цілий час маємо справу з такими людьми. Невіра у власні сили породжує в них панічний страх перед необхідністю щось почати з власної ініціативи, чимось ризикувати; інакше кажучи — бути **центром** чогось. Вони відчувають себе телям, яке мусить мати біля себе корову. Цей вічний **комплекс додатковості** заставляє їх постійно шукати надію в чомусь **чужому**. І вони без кінця лізуть до когось з п'яними «братськими» поцілунками: до Папи, до кар-

динала Рубіна (в нього теж, виявляється, мати була Українкою...), а тепер нарешті — до Ізраїлю...

Ця метода жєбрака, який лїнується збудувати собі хату, і тому вчно малює її на чужій стїні, застосовується досить довго. Спочатку це був «Василь Вишиваний», що нібито мав збудувати нам Україну; потім Ленін (до його ікони молився не один Винниченко). Потім були інші й інші — аж до Шелєста. Навіть цей член московського політб'юра і колишній офіцер НКВД, виявляється, хотів самостійної України, і був би навіть збудував, коли б не скинули ( в усякому разі «Смолоскип» завзято поширює цю версію). Чого не видумає боягуз, аби тільки не брати на себе відповідальність! Навіть таке було: у 1914 році, коли російські війська зайняли Галичину, в Києві дехто... радів! Чому? Сподівалися, що тепер, разом з Галичанами, закипить українська праця. (Про це пише Дорошенко у відомих спогадах). Надія на кого завгодно (цей раз — на Галичан), тільки не на власні зусилля і власну спроможність! Аж коли в Києві побачили галицьких інтелігентів, везених до Сибіру (в тім митрополита Шептицького) — ілюзії пропали. Але чому вони взагалі виникли? Чи не було ясно з самого початку, що Росія завойовувала Галичину зовсім не для того, аби поживавити українську працю в Києві, а навпаки: щоб загасити найбільше вогнище українства.

Це вічне чїплення на чужу шию рекламується те пер як необхідність «спївпраці» (з Жидами, Москалями і т. д.). Ясна річ, що ми, Українці, живемо не в порожнечі. Кругом нас є інші нації; все це чинники, з якими наш народ завжди перебуває в якомусь контактї. Але ж увесь не-український світ — це лише камінь; його треба дуже тяжко довбати, щоб припасувати до нашого будівництва. Не-український світ — то не дитяче свято на Рїздво; жодний Миколай не принесе звідти дарунків. Щоб мати користь із спїлкування з чужими (Поляками, Москалями, Жидами), треба знати одну річ (наші дітячі її покищо не знають): нація починається з того моменту, коли вже нікого не люблять, крім себе. Чи раз нам доводилось чути від людини, яка жила в Німеччині: Німці нікого не люблять (крім своїх, звичайно). «Французи нікого не люблять, крім себе». Те ж — Англіїці. Те ж — Еспанці; тільки в Еспанії це приховане вїчливим ставленням до чужих. Як бачимо, це риса кожної сформованої нації: до чужих ставимось по-діловому, там нема з ким цілуватись. А правдива, реальна щирість може знайти вихід лише в своєму, національному середовищі.

Звичайно, цього вголос не говорять. Ніхто не каже дітям на Рїздво, що Миколая нема; це тільки перевдягнутий тато, і купив він цукєрки у склєпі «не корнері», а не приніс з неба. Діти вірять у Миколая. Дорослі знають, що це тільки рїздвяна гра, але мовчазна згода каже, що розкривати секрет не можна. Наші дітячі покищо не є дорослими...

Колись молодий Франко отримав добру лекцію на цю тему від Поляків. Він написав статтю про Міцкевича, де характеризував його як «поета зради». Повний «радикальної» наївності, молодий Франко вірив, що для Поляків-соціалїста є найдорожчим «поступ» (а не Польща), як і для нього. Але виявилось, що то трохи не так. Після статті львівські Поляки збойкотували Франка; він навіть мусив боятись, щоб не напали на вулиці. Це була позиція дозрілої нації; і «поступовість» Франка, і його інтелектуалїстичні зв'язки з польськими літераторами були абсолютно перекреслені, як тільки він зачепив

польські інтереси.

Чи хтось з Українців поступив так само з Ізраїльтянином Сусленським, після того як він написав аргантну і примїтивну статтю про Українця Мірчука (в Фїлядельфїйській «Америці»)? Ось деякі «перлини» з статті: Сусленський називає д-ра Мірчука «брехуном», «біологічним антисемїтом»; статтю Лусї Давидович в «Ню-Йорк Таймс», де всі Українці характеризуються як «антисемїти» і «нацисти», називає «в основному правильною». Перш за все: як могла українська газета надрукувати таку статтю проти Українця? Може, вона керувалась «правдою»? Але чи знайдеться жидівська газета, яка заради цієї ж «правди» надрукує відповідь Мірчука? Найелементарнїша мудрїсть мала б підказати редакції «Америки»: статтю Сусленського можна було друкувати в українській газеті лише при умові, що якась жидівська газета надрукує статтю Мірчука. Але такої газети не знайдеться. Елементарна етика мала б підказати редакції «Америки», що чужого не беруть у свідки проти свого! Ми можемо мати претенсії до д-ра Мірчука (я теж маю), але це наша, внутрішньо-українська справа. Друкувати ж аргументи Жиди Сусленського і доводити ними, що Українець Мірчук є «брехуном» — це щось найпідліше і найганебнїше. Може римська, католицька етика «Америки» толєрує це; але з точки зору української етики це злочин і повна аморальність. І от після такої статті Сусленський запрошується до Торонта, а КУК дає патронат на його виступ! Характерно, що КУК Торонта нїльна місяців перед тим не дав згоди патрунувати українську манїфєстацію 29-го травня, зорганізовану в обороні Українців проти інспірованих Москвою судів. Відмова ця тим більш дивна, що патронат КУК дається практично на все; дістати його — майже те саме, що кинути «кводру» до щїлини на вулиці і вийняти газету. Мабуть, якби на вулиці гавкав собака, і для нього хтось попросив би патронату, то теж не відмовили б; і українські газети написали б: «На Квіні коло 'Арки' гавкав собака під патронатом КУК». Але для української манїфєстації патронату не дали. Чи це випадок? Ні, це типова історія. Ось лист профєсора Розумного з Вїннїпєгу до прєзидента КУК, датований 22-го лютого 1971 року:

«В останнїх тижнях ми були свідками двох виступів у прєсі Екзєкутивнї Комїтєту Українців Канади, що заслуговують на признання — а це виступ в обороні засуджених в кінці грудня м.р. советським урядом лєнїнградських Жидів, і другий виступ в обороні засуджених Литовців... Але парадоксальним дисонансом у цій акції є повна й загадкова відсутність такого ж виступу Прєзидїї КУК в обороні Валєнтина Мороза, в якого обороні стало все наше студєнтство, тільки не КУК...

Мені ніколи не буде ясно, якою льогїкою користувалися люди, які формулювали протєсти проти засудження лєнїнградських Жидів і Литовців, але перєвочили засудженого ще в листопадї минулого року Валєнтина Мороза».

Як бачимо, і в 1971 році смїливо давали патронат Жидам і Литовцям, а з Українцями волїли для певност почекати...

Цїкаво, що українському загалові інстинкт підказав правильну реакцію: виступ Сусленського був збойкотований. До залї прийшло 40 людєй; половина з

них — організатори. Фактично Сусленський говорив до порожнечі. А от керівникам торонтського КУК забракло цього здорового інстинкту. Ніхто з них не сказав Сусленському: Ви мусите відкликати свої слова про Українця Мірчука — інакше Ваш виступ не відбудеться. Ніхто з керівників КУК Торонта не спромігся на елементарну ідею, зрозумілу навіть дітям: запрошувати когось з Ізраїлю в даний час — це самогубство. Ізраїль є тепер разом з Москвою двома найбільш скомпрометованими режимами в світі. Після бейрутського голокосту опінія Ізраїлю впала дуже низько; симпатії світу повернулись до Арабів. Папа запрошує Арафата — КУК у цей час запрошує Сусленського, який заявив у виступі, що він... схвалює політику Бегіна, бо Бегін є «націоналіст». І це в час, коли навіть в Ізраїлі проходять грандіозні маніфестації (найбільші в історії держави) проти Бегіна! Вже після цих слів Сусленського Українці мали б вийти демонстративно із залі, якщо не здогадалися зробити це після образ Сусленського на адресу Мірчука. Але щоб зробити це, треба не мати комплексу меншвартости і вірити в себе. Саме цей комплекс меншвартости в редакторів «Америки» привів до надрукування статті проти Мірчука. Цими людьми не могла керувати ідея паритету (ми друкуюмо Жида при умові, що жидівська газета друкуює Українця), бо вони ніколи в своїй уяві не ставлять себе на один рівень з Жидами. В їхній уяві Українець та українські спроможности — це щось дуже мікроскопічне порівняно з Жидами, чи кимось іншим. Той самий комплекс, який робить в їхніх очах все своє маленьким, роздуває все чуже до неймовірних розмірів.

Для миші кіт видветься більшим за слона...

Цей комплекс миші, яка сидить під мітлою і боїться поворухнутися, щоб хтось не з'їв, робить деяких людей сліпими, і вони просто не бачать того, що мали б побачити нормальні очі. Механізм «це ми, а то чужі» в таких людях спить. Вони ніколи не помітять, що Сусленський використовує їх як двох баранів, які луплять рогами один одного, замість того щоб разом лупити когось третього, чужого. Сусленський застосовує простеньку хитрість: маже медом Гунчак і Прицак, які лишили «дуже мирне враження» в Ізраїлі, але обкидає багном Мірчука (натякаючи додатково, що то «бандерівець»). Отже — поділити Українців! А тоді вже легко сісти їм на шию, бо ж, як бачимо, «Америка» б'є Мірчука разом з Сусленським. Діячі цього типу ніколи не будуть тиснути на Сусленського (чи Магочія, чи Папу), щоб «витиснути» потрібну нам ситуацію. Чому? — Бо не вірять, що можуть витиснути. І тому роблять вигляд, що Сусленський (чи інший) є «добрим», таким як нам треба. Тобто кажуть, що йде дощ, в той час як їм заливають очі поміями.

Якщо хтось не вірить, що може досягти свого, тоді в нього неминуче зроджується психольогія миші; хапнути і втекти, поки є нагода. Так «хапнули» Магочія на українську катедру в Торонті. Так «хапнули» англійського історика Конквеста до Гарвардського Українського Інституту, широко розрекламувавши, що він напише історію голоду 1933 року в Україні. Але потім Конквест заявив, що він буде писати історію «всесоюзного» голоду, викликаного соціальними причинами, а не національною політикою Москви в Україні. «Наш Голос» з Нью-Джерзі пише:

Чи вдасться переконати чужинця в історичній інтерпретації українського голоду — не знаємо. Гарвардські жертводавці мусять бути обізнані з повною шириною проблеми».

Значить, ніхто й не думав вяснити наперед умови, на яких Конквест може бути запрошений до праці над книгою. Його просто «хапнули», нічого не питаючи, і раді були, що він дався хапнути. Так само «нахапали» до українського інституту в Гарварді жидівських співпрацівників. Закінчилося це скандалом: один з них (Портер) в «Мілуокі Джорнал» опублікував статтю, у якій Українці фігурують як «антисеміти» й «нацисти». Після того керівники українського Гарварду почали вибачатись і заспокоювати публіку. Чи тому, що їм стало соромно? Та ні; вони просто бояться, що обурені жертводавці стануть менш щедрими. У незграбному чи то вясненні, чи то вибаченні (надрукованому в «Українських вістях» з Детройту) пишеться, що автор статті в «Мілуокі Джорнал» був лише «неофіційним співпрацівником» і «не отримував стипендії». Добре й за це... Значить, могла бути й така ситуація, що за гроші українських жертводавців цей «співпрацівник» писав би антиукраїнські статті... Після вибачень надруковано довгий список жидівських «співпрацівників» Українського Гарвардського Інституту. Їх більше десятка. Отже, на кожного українського співпрацівника припадає півтора жидівських. Чи не забагато? (Ясно, що при такій ситуації проф. Прицак залишає «миле враження» в Ізраїлі). Ясна річ, всі бажають, щоб в українському Гарварді були всякі співпрацівники: жидівські, арабські, африканські. Але на яких умовах? На якій же базі існує співпраця проф. Прицака з жидівськими науковцями, коли вони, будучи заангажовані в українській установі, можуть вільно писати протиукраїнські статті? Миш, що сидить під мітлою, умов не ставить...

І др. Мірчук, і всі ми отримали добру лекцію. Не одна хима їздить тепер до Єрусалима... І всі б'ють себе в груди, заявляючи, що дуже люблять Жидів. Др. Мірчук робив те саме, і то дуже щиро, як рабин на молитві в суботу... На виступі в Торонті 2-го липня він оповідав про свої зв'язки й успіхи в Ізраїлі. Коли зайшла мова про необхідність створити організацію для боротьби проти антиукраїнських судів, хтось сказав із залі: така організація вже є. Це «Комітет проти оживання совітських свідчень у західних судах». І 29-го травня «Комітет...» зорганізував маніфестацію в Торонті. Якої Ви думки про це? Др. Мірчук відповів: «Якщо ця маніфестація була проти совітів — це добре. Коли ж проти Жидів — це погано». Яка зворушлива турбота про Жидів! Коли б ми так турбувалися і про Українців! Якщо др. Мірчук не знав, проти кого була маніфестація, то міг прочитати в «Торонто Сан», яка тоді ж, 2-го липня, написала у спеціальній статті, що маніфестація була протисовітською. Зрештою, др. Мірчук і сам знав, що маніфестація була не проти Жидів, чи Арабів, чи Папуасів, а в обороні Українців. Але він знав також, що коли похвалить «Комітет...», одним з засновників якого є Мороз, то другий раз його на Крісті, до Визвольного Фронту, не пустять. Назвати його позицію шляхетною нема можливости; у таких випадках вживають іншу фразу: він знає, з якого боку хліб маслом намазаний. Що ж, др. Мірчук впав в яму, яку сам викопав. Він Українець, звинувачує фактично іншого Українця в антисемітизмі; тепер «Америка» звинувачує в тих самих гріхах і його.

Які ми мудрі...

Як бачимо, др. Мірчук співав свою пісню на тій самій «жидолюбній» ноті, як і Прицак, і Гунчак. Але досить було йому написати у своїй книзі кілька слів правди про Жидів, як усі ті «друзі», що запрошували його

до Ізраїлю, сказали: йди геть! Добра наука — але чи зрозуміємо її? Чи будемо обіймати або відпихати Сусленського в залежності від національних інтересів, як це зробив Ізраїль з д-ром Мірчуком?

Покищо еміграційний істаблішмент виявляє дивну сліпоту в розпізнаванні своїх та чужих інтересів. У «Свободі» ми бачили не раз смішні повідомлення про «зустрічі Русинів і Українців», навіть зі знімками. Ці повідомлення — то мабуть найкращий доказ гниття певного різновиду нашої політики. Сам факт зустрічі певних українських кіл з тими Українцями, які звать себе «Русинами» — звичайно, позитивний. Ясно, що якась «русинська» газета може назвати цю акцію «зустріччю Русинів і Українців», тобто підкреслити, що вона Русинів не вважає Українцями. Це її право: вважати Українців з Закарпаття Русинами, Австріяками, Японцями чи навіть австралійськими аборигенами. Тут демократія — ми їм не заборонимо. Але коли українська газета вживає цю формулу («зустріч Русинів і Українців»), то це означає повний параліч думання. Бо цим самим ми визнаємо, що Русини не є Українцями! «Свобода» мусила написати, що це була зустріч двох груп Українців, одна з яких називає себе Українцями, а друга вживає старе слово «Русин». Можна було також написати, що то була зустріч Українців, об'єднаних в УККА, з Українцями, що об'єднані в Русинській (чи Руснацькій, чи Бог її знає) Асоціації. Можливі були й інші варіанти. Але якщо українська газета вживає формулу «зустріч Русинів і Українців» (тобто визнає, що Русини не належать до Українців), то це свідчить, що розуміння еміграційними діячами національних інтересів упало до дитячого рівня.

\* \* \*

Гадаємо, вищенаведеного матеріялу досить, щоб зробити висновок: описана постать еміграційного «чіфа» є типовою. Діяч цього типу, зустрівши будь-яку перешкоду на своїй дорозі, не тисне, щоб усунути її, а моментально змінює напрям руху і йде в той бік, де перешкоди нема. Ясно, куди заводить такий напрям: в куток, у яму, в діру, під чортову хату. Туди, де ніщо не діється і не вирішується. А для виправдання кожний раз видумують версію, що цей напрям — якраз такий, як нам треба. У 1934-у році Німці були вже ямою, яку всі покинули, щоб там не бути закопаним. Ми ж якраз тоді почали робити з ними «політику»... Потім знайшли діру, що зветься Формоза — тоді, як всі світові сили покинули її і переорієнтувалися на континентальний Китай. Тепер такою дірою є Ізраїль, скомпрометований бейрутським голокостом. Кожний, хто має голову, тримається від неї трохи далі. Але не всі мають голову — дехто тільки шапку...

Голову тратять, як правило, теж від невіри у власні сили. Щоб виграти, треба шукати завтрашнього переможця, і з ним зав'язувати контакт. У 43-му році було ясно, що Жиди будуть завтрашніми переможцями, бо вони грали роль схованої пружини антинімецької коаліції. Але той, хто не має довір'я до свого вміння оцінювати перспективу — той ніколи не впізнає у натовпі завтрашнього переможця. Тена людина завжди горнеться до того, хто тепер має вагу; і завжди спізнюється, бо доки щось розпочне — сучасна сила стає вже минулою; це вічне хапання історичного коня за хвіст, а не за повіддя.

У 60-х роках в Україні з'явилося нарешті покоління,

що сіло на найсучаснішого, наймоднішого, найпопулярнішого у світі коня; ім'я його — дисидентизм. Уперше в історії українська тема зазвучала так широко. Мабуть, правду писала одна газета, що Плющ, якими б ні ського імени, ніж певний «чіф» за всю його еміграційну діяльність.

Але в еміграційних українських структурах для цих людей місця не знайшлось.

\* \* \*

Висновок? — Єдине, що має сенс в сучасному українстві — це виховання довір'я до власного Мозку. Тільки ті групи і люди, які розуміють вагу даної проблеми і шукають її розв'язки, працюють реально для української перспективи. Не має значення, чи вони належать до «більшого» або «меншого» УККА. Хто кого переголосував на останньому СКВУ? Від якої групи відійшов Гайвас і до якої прийшов? Цим дрібним горохом заповнені українські газети. Але горох є горохом. З нього не збудуєш мур української перспективи — тут потрібні важкі каменюки. Таким каменем є характер — тверда віра у власну спроможність вирішити — перебороти — зробити. Якщо виховуємо таких людей — будемо мати своїх Бжезинських і Войтилів на світовому форумі.

Українська діаспора за післявоєнний період не дала жодної особистості, помітної в світі. Основна причина — відсутність характеру.

Згадаймо три постаті: Липинський, Старосольський, Шептицький. Кожний — помітна сторінка нашої історії. Вони однакові в тому, що на початку життя вважали себе Поляками, — так їх навчили батьки. Потім всі три сказали собі: «мій рід не польський, тільки спольщений. Повертаюся до Українців!». У чому ж секрет їх успіхів? — Вони мали віру в українські спроможності. Бо якби не мали її, то не перейшли б від Поляків до нас.

То ж шукаймо шляхів до сповнення цієї місії:

виховати українську людину, яка каже: гра світових чинників важлива. Але головне для виграшу — це мої власні зусилля і моє тверде Хочу.

---

## «ПІСНЯ УКРАЇНИ»

передається на хвилях 1250 від пон. до п'ятниці від 7.30 веч., в суб. і неділю — від 4.30 до 5.30 по пол.

P. O. BOX /, Stn. «V»

Toronto, Ontario, M6R 3A4

Диктори: Борис Дніпролий, Вікторія Наумчук  
Дарія Резчинська, Оленка Глібович і Степан Горлан  
Коментатор — Проф. Валентин Мороз  
керівник програми — ПРРОКІП НАУМЧУК

Телефони: 536-4262; 536-4051 або 536-8776

## MISSING RUNG

The Ukrainian emigration to England after the Second World War was unique in that, unlike the similar exodus to Canada at this time, which met with already established settlements, it heralded the advent of the Ukrainian presence in that country. Until then, the Ukrainian had remained little more than an abstract idea, and never independent of the word «Russia», for the average Englishman. There was no sudden enlightenment, however, and 40 years later, the Ukrainians in England remain an abstract idea, if they exist at all, in the minds of English society. Many factors contributed to the preservation of this ignorance; the dictatorial dominance over Ukrainian life by one political faction, and the attempt by that faction to keep the «ordinary Ukrainians» introvertly-oriented and isolated from the real society around them is only one of the reasons. Another is a curious and, in retrospect, tragic phenomenon which is peculiar to the Ukrainians in England because of their unusual circumstances. This phenomenon is the «missing generation», the absence of a middle rung in the ladder of Ukrainian generations in England. Basically, this means that between those over 50 and those under 30 years of age there is an almost complete gulf. There is simply no middle generation of people in their late 30's and early 40's — the group never came into existence.

The primary reason for this situation was, of course, the war. Those men and women who survived the upheaval and emigrated to England were mostly in their late 30's by the time they married. The war had acted as a deaccelerator which slowed down the normal social patterns. Subsequently, between them and the children born to them a vacuum evolved which remained permanently unfillable. Although this may appear to be a problem of relatively minor significance, it dealt an almost fatal blow to the natural process of intergration (not assimilation!) of the Ukrainian into the larger Anglo-Saxon community.

The emigrant generation which came after the war fell into the hands of a monster called the «English chauvanist» and could not comprehend or come to terms with it. The step from a Ukrainian village to a murky English industrial city, where the local people treated the «DP's» with contempt, proved in many cases too much for the Ukrainians, and they turned instead towards their own ghettos and their power-seeking «leadership» for reassurance and some kind of recognisable lifestyle.

They have changed very little to this day, and still regard the Anglo-Saxon world around them as an alien, unapproachable being. Thus, they have achieved almost nothing either politically or socially which could help the Ukrainian cause.

Their children are only now beginning to

graduate from university, find employment, and settle down in their own right. Thus, 40 years have gone by during which time the English world has been ignorant of this «ethnic community» living amidst it.

The critical need during this period was for a generation born in England who could now have acted as a link between the oldest and youngest, thereby preventing the alienation and intolerance which has since developed within the Ukrainian community. More importantly, such a generation could have penetrated into English society and begun to lay the foundations immediately for a meaningful Ukrainian future in England whilst English eyes were still turned on the Ukrainian as a novelty, albeit often an unwelcome one.

If there had been a post-war Ukrainian generation who could understand the English mind and how it works, we would have moved considerably nearer to penetrating the stubborn English mentality which to this day calls Ukrainians Russians and refuses to envisage a world without the Russian Empire. Instead of this happening, the emigrants waded on for 40 years trying to ignore their very presence in England, whilst their children were still too young to reinstate their Ukrainianism as something existing in the world.

Thus, the process of «re-educating the English» is only really beginning now, 40 years later, as the first native-born Ukrainians in England begin to move out of the ghettos. Only a small percentage to date has managed to do this, which is the negative result of an adolescence spent fighting (often subconsciously) between the all-enveloping demands of the enclosed, archaic community, and the desire to become «something» in English society, which has led to mental confusion and, in some cases, utter disillusionment with everything.

The hope that more Ukrainians will eventually break out of their microcosmic world is rising as

we sense that we are watching the dying throes of an era. The structure of Ukrainian society in England is collapsing, its stagnancy having finally eaten it away. The more aware young Ukrainians are at last finding an effective method of challenging England's refusal to recognise us by approaching the English as equals. Instead of working in factories every day and drinking beer in Ukrainian bars every night there is a move towards meeting the English on their own ground; in the universities, the media, politics and all other aspects of contemporary English society. We can already see the results of this radical change. For instance, last summer an independent Ukrainian dance ensemble from Halifax won the second prize at the Llangollen world festival of folk culture in Wales. A Halifax newspaper printed an article about their success calling it a victory for the «whole city». 40

years of holding commemorative concerts for dead heroes in Ukrainian community halls could not achieve what this one small group of «new» Ukrainians did . If these wheels had been put in motion 40 years ago we would have obviously been much closer now to destroying the myth in England of «one eternal Russia».

However, notwithstanding the chaos which the unnatural state of a missing generation has wrought in Ukrainian life in England the problem has not, as many people thought, proved to be unsolvable. The solution has merely been held back and kept in a dormant state for 40 years. It is probably true that nothing can be done now to rectify the almost severed relationship between the old and young which has broken down under the strain of too drastic an age/culture barrier. But there is reason to believe that the Ukrainian community will undergo a process of regeneration both within itself and as a factor recognised in English society by the new generation's ability to be both Ukrainian and English, to strengthen their Ukrainianism by knowing how to exploit the real world around them. But ultimately, by the ability to leave behind the ghettos of their childhood once and for all.

У К Р А І Н С Ь К А І М П О Р Т О В А

Ф І Р М А

## FIRCHUK'S TEXTILES Parcels to Europe

610 Queen St. West, Toronto, Ont., Tel. 364-5036

293 Ottawa St. N., Hamilton, Ont., Tel. 549-2005

В И С И Л А Е М О П А Ч К И В У К Р А І Н У  
І Д О І Н Ш И Х К Р А І Н Е В Р О П И

Маємо великий вибір різного роду  
товарів і готових убрать  
різних розмірів,  
а також  
хустки, різні матеріяли, нитки ДМЦ,  
полотна до вишивання.

## ТВОРЧІСТЬ МОЛОДИХ

IVAN KUZIO

## UKRAINIAN NATIONALISM

Following the political chaos of the unsuccessful attempt at building a national state in 1917-20 — which ultimately led to competing Ukrainian governments-in-exile, innumerable political parties and organisations — a new Ukrainian political movement arose representing a radical rejection of the pre-war nationalism prevalent among the Ukrainian revolutionary intelligentsia.

According to the new Ukrainian nationalists the fiasco of 1917-20 was due to an overt-democracy, socialism and a general lack of will. In their place therefore, «... they emphasised organization, authority, solidarity, and faith as essential to the successful mobilization of the Ukrainian nation and the attainment of the nationalist goal — an Independent & United Ukrainian State (Ukrains'ka Samostiina Soborna Derzhava)<sup>1</sup>.

Crucial to the development of this nationalist ideology was the writer Dmytro Dontsov and soldier Evhen Konovalets. Both these figures were to join forces in 1923 and publish the journal 'Zahrava' (The Glow). The UVO (the Ukrainian Military Organization

under the supreme command of Konovalets) supplied the financial backing while Dontsov assumed the position of Editor-in-Chief.

«To what extent did «Zahrava» simply reflect the UVO's (and Konovalets's) position and to what extent was it an organ of and perhaps even controlled by the military organization cannot be determined, although the first possibility appears more likely in view of Dontsov's intractable personality»<sup>2</sup>.

Clear enough however is that through his writing Dontsov exerted an enormous influence on post-war Ukrainian thought and contributed greatly to the formation of a Ukrainian nationalist ideology. In the first edition of 'Zahrava', for instance, he advocated that we should, «... finish once and for all with the dominance of phrases, which inhibit the political creativity of right, left and centre and which destroy the people's resistance. We want to remove these phrases from ourselves... And replace them with a pure national egoism... We want to bring about the formation of a group, even if small in number, but stubborn in its convictions which knows what it wants, and that which

it wants it wants very much».<sup>3</sup>

Moreover his belief in an elite was revealed in the fourth issue (May 15, 1923) 'Zahrava';

«Only a group, which knows what it wants, which needs the masses for its actions and for educating them, and not for decoration, which sees in them and not in paragraphs the beginning and end of everything, and which can awaken the sleeping energy of the nation is capable of organising the masses.»<sup>4</sup>

This closely combined itself with the view that armed — force was a necessity in achieving the nationalist goal;

«Only one law emerged unscathed from the catastrophe (ref. to Liberation Struggle 1917-21. ed.). That was the law of struggle...» [ 'Nationalism', 1926]<sup>5</sup>

In adherence to this principle the UVO had already begun to exert military pressure on the Polish colonization of western Ukraine by its terroristic activity. Its clear intention therefore was to continue the armed struggle and revolutionize the nation.

The stabilization of Galicia (Halychyna) however and its progressive integration into Poland meant that the UVO had to employ political methods as well. It was Konovalets' intention therefore to try to join the various nationalists and nationalist groupings into one nationalist organization.

His eventual aim was to create a «... purely political organization... which works conspiratorally or even legally depending on the situation and the condition and which cannot openly and gloriously have relations with a terrorist organization. ('Evhen Konovalets ta ioho doba': Onatskyj P. 671).<sup>6</sup>

The close ties of the UVO and the Individual groups of Ukrainian nationalist youth; which had previously established a Union of Ukrainian Nationalist Youth (Soiuz Ukrain'skoi Natsionalistychnoi Molodi — SUNM) in 1926; were eventually formalists by the creation of the organization of Ukrainian Nationalists (Organizatsia Ukrain'skykh Natcionalistiv — OUN) in 1929.

It was at this First Congress of Ukrainian Nationalists that the long-brewing emigre-krai conflict came into the open and revealed radically differing conceptions of the nature of the nationalist movement.

Arguing from the perspective of «permanent revolution», the SUNM delegates proposed that «... the OUN be a mass revolutionary — terrorist organization... along the lines of a military dictatorship with Konovalets as dictator.»<sup>7</sup>

Konovalets and the emigres alternatively saw the OUN as a mass political organization serving as a base for the elite, revolutionary UVO. According to them, the OUN should propagate the nationalist ideology while organizing the masses into loyal cadres; whose relationship to revolutionary actions would be indirect and supportive. The matter was finally resolved in the favour of the emigres.

Nevertheless, the continued existence of the UVO, «meant that the krai OUN came to be more and more dominated by the young radicals in SUNM who began transforming it into the mass revolutionary organization they envisioned without the knowledge of the emigre leadership».<sup>8</sup> In an attempt to lessen this danger the UVO in 1932, was merged into the OUN, though by now the important differences between

the krai-emigre groupings had deepened to an extent that it resulted in the schism of 1939-40.

The division of the OUN into two warring factions was surely one of the costlier mistakes in the nationalists' attempt at finding a political movement acceptable to the majority of the Ukrainians. Moreover the degree to which the OUN had turned full-circle was clearly evident as the original resolve of the nationalists to be supra-party, was broken as each nationalist joined the party-camp.

On the one side the OUN-B (andera) in defending their 'move' stressed the apparent loss of nerve of the older Provid and argued against their dependency on foreigners. It was this hesitant policy and care to maintain good relations with Germany which convinced the rebel group to choose from amongst themselves a leader who possessed for desperate action».<sup>9</sup>

This leader was found in the chief of the terrorist group which had carried out the attacks on Polish officials — Stepan Bandera. The younger generation felt therefore it was merely attempting to overthrow an inflexible and arbitrary leadership in order to carry out the true aims of the organization.

The argument put forward by the adherents of the Provid and therefore col. Melnyk as its head was the necessity, in an organization such as the OUN, of the subordination to the leadership. They claimed that theirs was the 'legitimate leadership' as Konovalets himself had designated Melnyk as his successor and that Melnyk had called the Rome Congress in compliance with his long-term instructions. (It was at this 'Second Congress of the OUN' that the split in the OUN occurred and was later to be rejected by the OUN-B faction when in Cracow, March 1941 they called their own 'Second Congress of the OUN').

While the contentions of the OUN-B group, in reference to the reliance of the Provid on the Germans has a certain air of plausibility — Bandera himself — Initially at any rate cooperated with the Germans when it suited his purpose. This is particularly true of the two military units of Ukrainians — codenamed 'Nachtigall' & 'Roland' established by the Wermacht. Originally under the influence of the Melnyk group, Bandera followers gained the upper-hand and were later to use 'Nachtigall' in their liberation of Lviv when on June 30th, 1941 they proclaimed the renewal of the Ukrainian State.

The reaction in Berlin to the events in Lviv were swift. Bandera, Stesko (Premier) and other prominent nationalists were arrested three days later to be followed by the withdrawal from the front of 'Nachtigall' and 'Roland' which were reorganized and the remainder sent to fight red-partisans in White Russia.

Melnyk himself reacted to the new situation by «...revealing once more the moderate nature of his policy and the doubtful effectiveness of his approach»<sup>10</sup>. Shortly after the war had begun, for example, he had called for...» unity for the great new task ahead», and the ending of «partisan factionalists». Such an appeal was almost certainly taken as a further sign of weakness, rather than a desire for reconciliation which it probably was. Moreover, the situation was not helped by Melnyk's further call to «all Ukrainians» a few months later,

declaring his readiness to forget all that had happened if all would return to the OUN and demonstrate their good will.

It was perhaps this call for «good-will» that led to the initial sparing of the Melnyk group by the «Einsatzgruppen SS» as they thought it «politically impotent». «During the summer (of 1941, ed.) the SP claimed that... «the splinter group under Colonel Andrew Melnyk, predominantly emigres, no longer has any political significance», and regarded the OUN-M[elnyk] as a useful counterweight to Bandera's organisation.»<sup>12</sup>

Furthermore, many in the OUN-M argued that the «Act of June 30th (as the proclamation of renewed Ukrainian statehood was to be known) was the creation of a group of blind fanatics with no realistic understanding of German intentions in the east. Yet the creators of the Act were hardly so naive as to not understand the grave implications of their action: the Germans correctly interpreted this Act not only as anti-Russian, but also as anti-German. The OUN-B nationalists also fully comprehended that such an Act without the backing of armed force would be a «quixotic gesture», soon to be forgotten — the logical sequence therefore was the creation of a Ukrainian Insurgent Army (UPA).

For more than a year however, upto the formation of the OUN—UPA in 1943 whilst the Bandera nationalists were laying the foundations of its armed-aggression, what nationalist resistance there was in Ukraine was carried on by numerous independent insurgent groups — the more important of which were in the north under the command of Otaman Taras Bulba (Ерхорі Borovets). It was in fact he who in order to forestall the potential degeneration of the nationalist movement into mere banditry, proposed the coordinating of all armed partisan forces under one direction. Both factions of the OUN agreed that the lack of a unified direction might lead to a situation similar to that of 1917, and with their usual vigour the Banders partisans seized control of the movement. Moreover they adopted the title of UPA in the effort to secure the prestige attached to it by Bulba's earlier start.

For the next ten years the UPA established itself as the most important example of forceful resistance to soviet rule. The reason for this were the almost unanimous support of the rural population combined with the powerful nationalist ideology. Its accomplishments were the drain it exacted on the soviet and German forces and the political and psychological achievements of protracted resistance to oppression. It showed that there was an alternative, however desperate, to soviet rule.

For those nationally-conscious Ukrainians unable by circumstance rather than by choice to join the UPA, encouragement was given in the hopes of a national army by the Waffen SS. The creation of the SS Division Galicia as the unit was called, was officially announced on May 4, 1943, and was supported by most of the leading elements in Galicia, Melnyk supporters playing leading roles in its development whilst UNO—B nationalists attracted by the opportunity for active service eventually came to occupy prominent positions.

This almost universal support given to a

creation of the SS, the very organisation which had done so much to suppress Ukrainian nationalists was due more to the chance of forming a real army, albeit under German auspices, which perhaps could be later used independently, even against its sponsors. Moreover, the unit was to be used only against the soviet forces and never against the western allies and, «... more significantly, the political training and indoctrination of the soldiers instead of being in the hands of Nazi ideologists, was left to the nationalist leadership.»<sup>13</sup>

The Galician Division, later to be reformed as the First Ukrainian Division was at a later stage united with a second division composed of East Ukrainians in the Ukrainian National Army (March 1945). The significance of this was the rallying point it offered for Ukrainians unable to join the UPA, and it was of value in aiding a great number of young men to escape to the west. This was achieved by the commanders of the Ukrainian National Army who were able to convince the western authorities that the unit was composed wholly of Galicians. As West Ukrainians they had thus never been designated as citizens of the Soviet Union in the eyes of Western powers. Consequently they were thus spared the disastrous fate which met those turned over to the soviet authorities.

Apart from the personal tragedies arising from the repatriation of the vast majority of East Ukrainians the far-reaching effects on the nationalist emigration was the numerical dominance of Western Ukrainians in the Displaced Persons' (DP) camp. This also meant to a certain degree the dominance politically of the OUN—B, of as Bandera's followers became known after the war, the OUN-r(revolutionary). In organisational ability and vigour, the OUN-r far out-matched the Melnyk followers known after the war as the OUN-s (solidarist) in the camps. To cater for the «less fanatically-minded» nationalist East Ukrainians (ie. for those who had passed themselves off as Western Ukrainians in the camp) a new political group, the Ukrainian Revolutionary

Democratic Party (URDP) was formed in 1947. Its leader was Ivan Bahraný and at first included the Ukrainian Popular Democratic Party (UNDP), the successor of the party formed by the OUN-B dissidents in Berovets' partisan group in 1942. After a short while, however, this too became an independent party to be followed by the creation of the Ukrainian peasant parties.

By 1948 attempts were being made at unifying various nationalist groupings into a Ukrainian National Rada — proposed initially by Andrew Levitsky as «head-of-state in exile of the Ukrainian National Republic». (UNR). Six parties were each represented by six delegates in the Rada: both wings of the OUN, the UNDO, the URDP (including the UNDP), the Ukrainian State Union (the party of the old UNR group) and the West) Ukrainian Socialist Party.

«On the surface this arrangement meant unity on the basic issue of national independence, diversity on the means of attaining independence and the programmes to be pursued once independence was obtained.»<sup>14</sup>

Differences soon arose however since the OUN-r, in view of its great strength, demanded more

than one-sixth of its representation. Refusal led to the final withdrawal from the Rada in 1950. Yet by now even the OUN-r had felt the tremours of revolt within its ranks. The more moderate wing in the OUN-r claiming to be in closer contact with Shukhevych (commander-in-chief of the UPA) than Bandera himself, left the OUN-r in 1948 and developed the UHVR «representation in Western Europe» as a second supra-party body (Ukrainian Supreme Liberation Council). After breaking off from the URDP, the UNDP joined the UHVR, thus providing it with an ideological left-wing.

It was about this time also that «supra-party» OUN-r became «supra-national» as well in the Anti-Bolshevik Bloc of Nations — ABN. Formed by various nationalities in the UPA during the war the ABN began to assume an exceedingly important place in the manoeuvres of the OUN-r — moreover since Jaroslav Stetsko became chairman of the ABN in 1951.

In fact, as the most vigorous of the emigre nationalist groupings, which continued to convince opinion in the western countries that an independent Ukraine was desirable, the OUN-r began to provide the dynamic element which gave the nationalist ideology a much firmer hold on the new generation of Ukrainian descent which had never known Ukraine first-hand. Well organised, the OUN-r and its affiliates, such as the Ukrainian Youth Association (SUM) and the Association of Ukrainian (In Great Britain — SUB), the Organisation for the Defence of Four Freedoms of Ukraine (OOCUS — USA) and the League for Ukraine's Liberation (LVU-Canada) is able to obtain a great deal of financial and numerical support for its activities.

Even so, whether it is due to integration, indifference or a combination of either of these, the present emigre nationalist community appears to be faltering. Within Great Britain, the recent events at the Ukrainian Youth Rally held in July 1981 showed that the disenchantment held within a great deal of the Ukrainian Youth can erupt when the older «Provid» shows a glaring disregard for their own teachings. Ironically, the situation is reminiscent of the krai - emigre conflict within the OUN of the 1930's. Moreso since the recent confusion is centred around the arrival in the West amongst the emigres, of the Ukrainian

nationalist Valentyn Moroz. Both then and now the Provid abroad and the activists at home had a differing perspective of nationalist activity: both then and now, the older ruling Provid has lost touch with grass-roots, the activists, the youth.

Behind the Iron Curtain, Ukrainian nationalism in the aftermath of the UPA exploded into the concentration camps of the USSR in 1935-56 with the strikes and uprising of the political prisoners held within the Gulag. Ferment within Ukraine proper came into the open with the works of the poets called the «Shestidesyatnyky» (poets of the sixties). Amongst these nationalist poets was **Wasył Symonenko, whose works became the object of a cult amongst the youth.**

The second half of the 1960's saw the culmination of the Ukrainian movement taken on by various groups of intellectuals, professionals and working-class men and women. Many major writers emerged at that time: Vyacheslav Chornovil, Ivan Svitlychny, Ivan Dzuba, Valentyn Moroz, Yevhen Sverstiuk, Mychailo Osadchy and the artist Alla Horska to name but a few.

The dissent in the 1970's was answered with numerous arrests which can perhaps best be shown figuratively — as the numerical dominance of the Ukrainians within the prison camps numbers some two million, which must also be a reflection of the passionate belief in the nationalist ideology within Ukraine.

It would appear then that the Ukrainian nationalist movement still continues to show, «... so much persistence in adversity and so much dynamism when faced adversity». <sup>15</sup> The great problem then during the remaining decade — termed the «decade of revolutions» — is how the soviet authorities are going to respond to the continuing challenge of the nationalist resistance movement, not just from within Ukraine but throughout all soviet-dominated areas.

Clearly, therefore, the fate of Ukrainian nationalism is now more closely related than ever to the general opposition to soviet-Russian power and as a result the future of a Ukrainian independence appears to depend more on the united front the various nationalities within the Soviet Union can present rather than upon anything which organised Ukrainian nationalists can accomplish.

Quotations taken from:

№ 1 to 8 «The Turn to the Right: the development of Ukrainian Nationalism». A. J. Motyl.

№ 9 to 15 «Ukrainian Nationalism» John A. Armstrong.

Further aids:

«Arms of Valour» Lt. General Pavlo Shandruk

«UPA Warfare in Ukraine» Yuriy Tys-Krokhmaluk

---

Замовляйте нову книгу Валентина Мороза «Лекції з історії України» (вийшла з друку).

Замовлення висилати на адресу:

Valentyn Moroz  
23 Armadale Ave.  
Toronto, Ont. M6S 3W7  
Canada  
Tel.: (416) 767-6862

# 200 protest at Polish consulate



By Hamlin Grange Toronto Star

About 200 protesters — “the Palestinians of Europe” — marched in front of the Polish Consulate yesterday.

The protest, spearheaded by the Canadian Lemko Association, marked the 35th anniversary of the “brutal and bloody” deportation of the Lemkos from Ukrainian territory after World War II, association president Steve Babiak told the mostly elderly crowd.

Lemkivschyna, or Lemkoland, was part of the Ukraine located at the borders of the Soviet Union, Poland and Czechoslovakia.

“The lands were annexed to Poland after the war,” Babiak said in an interview. “The people were forced to assimilate and are today afraid to speak their own language in Poland.”

He said most dissidents, including teachers and priests, were either killed or placed in concentration camps.

Today, Babiak said, there is quiet resistance by Lemkos living in Poland but because they were scattered across the country without freedom of education, religion and speech after the war, there has been little progress.

“We are the Palestinians of Europe. We want to go back to our homeland,” he said.

Of the estimated 80,000 Ukrainians living in Metro, Babiak said about 4,000 are Lemkos.

There were few young people at the 1 p.m. rally because some younger Lemkos have relatives living in Poland and they are afraid of persecution, one organizer told The Star.

“There aren’t a lot of us around,” Babiak said. “We’re like the American cowboys. We’re almost extinct.”

A14/SUNDAY STAR, OCTOBER 17, 1982

## SPEECH BY VERA MOROZ AT THE LEMKO DEMONSTRATION IN TORONTO, OCTOBER 16, 1982

I was born in England after the Second World War. Twice I experienced the bitter feeling of someone who lives in England, but does not feel English. I felt this in England, and then when I visited Poland. I went to Poland with my mother, but not to her native village where she was born but to some strange western lands which had ceased to be German and had not become Polish.

I realised that half of Poland consists of such lands; German or Ukrainian, where the Poles have destroyed everything and have built nothing in its place.

I went to Poland, but was not allowed to visit

Lemkivschyna.

I have seen the church in my mother’s village, but only on a photograph. But anyone who thinks that we have accepted this situation is wrong! That church in my mother’s village is holy to me.

We, young Lemkos, live in the West, but our place of birth is Lemkivschyna. There can be no stability in Poland as long as the Ukrainian question is ignored. We are Lemkos and will always be Lemkos. The sooner Poland gives back our rights to live in our native lands the better for her!

Poland for Poles, Lemkivschyna for Lemkos!

# КИЇВ І СВЯТА СОФІЯ

Скільки років має Київ? Це питання не сходить в газетних шпальт емігрантської, як рівно ж і підярвмної преси — особливо в останнім часі. До цього бою запрягли не лише політиків, але і мистців, і науковців. Мозолять собі голови і православні, і католики, і безбожники, але всі обмежуються до хронологічного віку, часто не задумуючись над тим: що той вік таїть в собі, чим він вагітний? Чи можна виміряти велич Києва часовим метром? Ми бачили Київ глиняним, дерев'яним, камінним, і навіть золотим. Бачимо його тепер матеріально зруйнованим, духово окраденим, збечестеним, осміяним, з попаленими бібліотеками. В результаті того — вся патріотична громада в Краю і діяспорі намагається відсвіжити духотворний Київ, котрого вороги століттями старалися затемнити невирезними фарбами. Скільки зіпсуто газетних сторінок авторами статей про «золотоверхий Київ»? Скільки поетів писало про «золотом цв'яховану блакить»? Скільки науковців писали про глибину і ширину ровів довкола київа; які великі споруди будувалися тому тисячу років? Про все згадується, та найвадніше ми не порушуємо — містику у вогні з мечем в руках.

Вартість і гордість Києва знаходиться в його духових вартостях, в його джерелах мудрости візця Києво-Могилянської Академії. Ми того може не знаємо, але москалі дуже добре знають потужність містики, а тому і наказують своїм вірним в Україні, щоб не святкували — навіть не згадували — час зникнення Вишгородської Матері Божої, щоб не цікавилися Саятою Софією, щоб не довідувалися про життя святих, монахів-аскетів. Там, в Україні, забороняють те робити, а хто нам боронить порушувати ті справи тут? Хто боронить нам писати про те, що Рим стоїть на сімох торбах, так само і Київ. Два первозванних апостоли пішли благовістити Христову Віру: один на римські гори — другий на київській!

Київ — це сумар записаних розмахів духової вартости. Київ — це глибина знаних і не знаних могил і верхи золотоверхих споруд. Київ без Святої Софії — те саме, що авто без мотору, але і мотор на фабричному станку, без решти машини, також безвартісний. Але не робить різниці, що є чинником величі київської — та велич наснажувала силою любови до наших просторів дохристиянських і похристиянських володарів Святої Землі.

Київ — місто Святої Софії — премудрости Божої, джерело життя і пориву до змагу за збереження неоцінених скарбів духа — місто вічного горіння і відродження незбагненої містерії, яка зі всіх кінців Східної Європи притягала спражених Духа Святого, щоб «у Києві великому всіх святих благати», «у Почаєві Святому ридати-молитись». З далеких кінців ішли прочани до Києва, бо «в Києві мов на небі».

Хто відкидає містику, хто не вірить в легенди, той не може бути добрим політиком, бо чин родиться з думки, а дійсність з ідеї, з містики. Провідник народу може бути великим лише після збагнення духових скарбів свого народу до його глибин; а духові скарби карбува-

лися праджерелами містики народу. Наше містика погребана в могилах по всій Україні, а головні джерела спочивають під сімома горбами святого міста Києва.

Сучасні зматеріялізовані політики можуть не погоджуватися зі мною, але це не змінює дійсности, бо правда є одна, чи в неї вірить цілий світ, чи лише одна особа; чи вірило людство, чи ні, але земля завжди оберталася довкола своєї осі. Жиди, яких наші зматеріялізовані мислителі часто беруть за приклад, найбільше вірять в силу містики. Послухайте, що говорить один жидівський автор: «Бог через посередництво Ізраїля ділає в історії всіх народів землі для їх викуплення й спасіння», а хто не погодиться з тим, в їхнім розумінні, може бути «бунт людей проти Божого Провидіння, яке вибрало дл ізавершення своїх задумів народ Авраама, Ісаака і Якова». Ясна річ, що ця містика не може бути прийнята жодною нацією світу, але вона тримала жидівський народ на поверхні існування і допровадила їх до створення власної держави після двох тисяч років.

Наша, окцидентальна містика базована на свободі Духа, на пошані старшого, на любові до ближнього. Наш Бог милосердний і довготерпеливий, а також і караючий по заслугі. Це не є суздальські ідоли, або жидівський Єгова, але близький і зрозумілий Голос Правди. Не випадково св. Володимир відкинув жидівську віру, віру в Єгову, який є сердитий і жорстоко караючий Бог. Хто вірить в Єгову — не може бути добрим самарянином. А тому один із жидівських політиків, Йосип Алсол писав про ізраїльського прем'єра: «Бен Гуріон гострий, іноді безцеремонний. Він був зовсім готовий сакрифікувати бідне арабське селянство Палестини, щоб створити ізраїльську державу, так як робив це старозавітний Негемія проти Арабів та Амонітів». Такі характери можуть родитися лише на містиці Содоми і Гомори, на містиці Старого Заповіту.

Більшість з нас захоплюється величчю святого Києва, черпаємо силу з-під семи горбів, на яких стоїть мати городів руських (не російських). Але багато з наших реальних політиків шукають святу землю в чужих пустинях; а хто прийме чужу містику, той прийме і чужу місію і, як В. Винниченко на парижським судовім процесі після вбивства сл. п. Симона Петлюри, буде свідчити проти України. Містика — це горнило, яке перетоплює людський характер: хто повірить — той стане героєм-мучеником за свій народ, свою святу державу, яка, завдяки таким героям, розцвітатиме серед передових націй світу; а хто не увірує — буде проклятий своїм народом за поклоніння чужим богам, за службу забродам зі «страха ради», чи «для лакомства нещесного»; і де опиниться держава, керована жертвоприносячими чужим богам?

Зрадники народу не родяться — їх поступово і дуже обережно робиться відтягненням від містики рідного народу. За добру службу випробуваних нагороджують генеральськими погонами. Мистцям відчиняють двері до московських і лєнінградських світової слави установ, а за тим слідує премія і

нагороди, що потягає за собою вірну службу і зневагу та погорду до свого рідного. Підсувається чужий коран, а за тим іде і московський магомет. За уважно підготованим змістом «місії матушки Росії» грядуть огні і мечі — підбій обдуреного народу. Хто відкинув містику, той позбувається здібности боронити національні інтереси.

Кожний державний народ плéкає рідну містику, а коли не має власної ще, то творить її, щоб протиставитися впливам чужої містики. Наколи народ не має власної містики, або його містика не встоює під впливом чужої, сильнішої, то такий народ пропадає, попавши під чужу «правду» і прийнявши її. Були Хозари, а лишилися оборонці Ізраїля. Наша містика така глибока і така сильна, що навіть коли відібрали від нас силою наше ім'я Русь, ми лишилися тим, ким були тому тисячі років. Ми змінювали ім'я, змінювали мову, але глибока містика втримувала нашу духовність вічно живою, чи то було над Дніпром, над Сяном, на Кубані, чи за Карпатами. Живучість еміграції за океанами, чи в далекім Зеленому Клинні, є тому свідком. У всіх кінцях світу ми черпаємо духові скарби з глибин древнього Києва.

Звідки така сатанська злоба з'являється у ворогів наших, коли згадується про мудрість древнього Києва? Чому Москва, як і Варшава, всякими способами окрадають, спотворюють велич Києва; забороняють відзначувати світлі моменти в історії Києва? Чому?

Зі святого Письма довідуємося, що перші, хто пізнав Христа, це були сатани, нечисті духи.

Ми може не закримічуємо сили розмаху міста Святої Софії, може не відчуваємо горячи Премудрости Божої, промінюючої містикою Вічного Міста, але вороги наші добре пізнали джерело нашої сили і витривалости.

Москва воює проти Києва зашифрованою війною проти мертвих (святих і мучеників печерських), князів і гетьманів великих. Вона нівелює велике, щоб вибити з рук не лише живих, але також і ненароджених. Вогнем і мечем спихають Київ до рівня провінційного міста, щоб Дух його не п'янив нас, а золото його не сліпило нас.

Були часи, коли Київ промінював великою Правдою Божою, був «суперником Царгороду та православною красою Східної Церкви», коли Києво-Могилянська Академія була світочем християнської культури. З Києва на сході Європи панувала наука святих отців київських, і в тій науці відзеркалювалася мудрість старої Еллади і Риму. Київ був огнищем, звідки черпали силу св. Володимир, Богдан Хмельницький, Іван Мазепа і Тарас Шевченко.

Чи Київ в майбутньому буде відігравати ту саму роллю? Все залежатиме від нас, вже сьогодні. Якщо ми всі, без різниці політичного переконання чи релігійної приналежности, станемо єдиним фронтом оборони Київської Правди, якщо огородимо святині золотого Києва молитвами, перами, щитами і мечами, то наше Святе Місто і Земля пануватимуть во віки віків.

ЯРОСЛАВ СТАСИК

## П'ЯТИКОЛОННИКИ ТА КГБ НЕ ДОПИСАЛИ

Думаю, що цілій українській діаспорі відомо, що КГБ випускає «бібулу» під наз. «Вісті з України», яка є призначена для поборювання українських націоналістів. Ця «бібула» в українській мові призначена для українців, які з темноти запродали свою душу московському червоному імперіалістові. Правда, хоча їх мавло є, але головно, ще в Канаді є їх жменька при життю, бо в Америці, гадаю, на пальцях можна їх порахувати. Дещо більше троцькістів, які є в ідеологічній боротьбі з комуністичною Москвою. Натомість англосовне видання під цією самою назвою призначене для збаламучених дітей українських комуністів, які не розмовляють українською мовою та для англосовного читача; для пропагування комуністичного «раю» на землі. Але мета обидвох видань — це поборювання українських націоналістів, до яких зараховується цілу свідому українську діаспору.

Правду кажучи, я ніколи не вірив, що КГБ поцікавиться моєю скромною особою. Бо у всіх книжкових та газетних виданнях вони здебільша «стріляють» на українських політичних лідерів, науковців та громадських діячів.

Читати ці пасквілі, насправду треба мати здорові нерви, то можуть робити люди, які запродали все, що в людині є.

Статтю під заголовком «Буржуазійна націоналістична мафія проти робітничої спілки» написав Микола Горлов. Та як би там не було, то п'ятиколонники та КГБ не дописали, бо цим дописом вони дали доказовий документ, якою правдою послуговуються «апаратчики» з КГБ. Бо до цього часу американські робітники з юнії

ЮІВ, хоча багато знали про брехню московських слуг, та все ж таки може в когось були деякі сумніви. А зараз, маючи цей документ, я використовую його серед американських робітників та тим самим даю доназові факти. Американські робітники, читаючи цю побрехеньку, і знаючи мою особу, просто не хочуть вірити, щоб хтось міг таке написати. В Кремлі повинні б поцікавитись тими п'ятиколонниками та кагебістами, чому не перевірили докладно, де я працюю та яку працю виконую, ну і розуміється, чи я є провідником Юнії. Бо цей самий зміст вони могли написати, подаючи правдиві факти моєї праці та активності в Юнії. Я особисто вдячний авторам з КГБ за цю статтю-пасквіль в «бібулі» «Вісті з України». Тільки жалую, що вони не пришили мені «лейбла» «фашистського кровопивця, в якого на руках є людська братська кров», або бодай що я є «на послугах якоїсь розвідки», бо здебільша вони подібними фразами послуговуються.

Тому буду дуже вдячний кагебістським авторам, якщо в наступних своїх пасквілях вони пришиють мені подібні заслуги, бо матиму доказові матеріяли правдивости кагебістських джерел.

На закінчення заявляю, що не думав давати відповіді «Вістям з України», та вирішив тому, щоб Українці у вільному світі довідались, що болить московських кагебістів, та якими доцільними засобами поборювати московський імперіалізм; тим самим приспішити до розвалу тюрми народів, якої назва є радянський союз.

ПРО ГОЛОД 33-го РОКУ  
«БЕЗ ЕМОЦІЙ» ?

50-річчя Великого Голоду символізує поновну зустріч Українців з найбільшою трагедією України за усі часи існування українського народу, а створення такого штучного пекельного жаху, що сполив на попіл мільйони людей (а мільйони немовлят та дітей загинули першими) є найбільший злочин в людській історії. Коли Тіля Ойленшпігеля, одного з провідників Нідерландів, за легендою да-Коста, запитали, чому він так завзято бореться проти окупантів, він показав на невелику торбинку, яку завжди носив на грудях. У тій торбинці був попіл його батька, спаленого еспанською інквізицією. Тиль Ойленшпігель відповів: «Попіл мого батька палить мені серце».

Так і попіл мільйонів невинних жертв Великого Голоду палить серце усіх Українців. Незалежно якого віровизнання вони є, з якої землі України, провінції Канади чи стейту Америки вони походять, чи якому стану вони належать — у нашім випадку стану науковців. Ми мусимо щиро признати, що попіл невинних теж палить серце українських науковців, які намагаються дослідити події 1932-1933 років.

Але з цим признанням приходить відразу подвійне звсудження, за яким українські науковці начебто відразу «зdiskваліфіковані» вивчати та давати висновки з тих жакливих подій. Одне обвинувачення висловлюється останньо у словах д-ра Мейса, який на замовлення Гарвардського Інституту працює при дослідіах щодо Голоду.

Д-р Мейс заявив, що найбільш повна студія Голоду «Великий Голод в Україні в 1932-1933 роках», що вийшла як 2-ий том «Білої Книги: Чорні Діла Кремля» в англійській мові у 1955 році під редакцією історика Семєна О. Підгайного є «diskваліфікована» у науковому світі через свою «емоційність». Ця книга вийшла теж в еспанській мові. Якби д-р Мейс не був плаченим дослідником при Гарвардськiм Інституті, завваги такого свіжого науковця були б переочені, але так справа інакша.

Та 700-сторінкова книга включає дві наукові праці, одна за авторством Петра Долини «Голод як політична зброя», а друга за авторством Івана Дубинця під назвою «Великий Голод в Україні в 1932-1933 рр». Обидві ці праці розпрацьовані за загальноприйнятими стандартами історичної науки. В деталях кожної з цих праць, зрозуміло, ані д-р Мейс, ані ніхто інший не зможе вказати, що янесь емоційне засліплення привело одного чи другого автора, чи їх редактора, до якоїсь фальсифікації.

Але проф. Мейс має рацію, коли каже, що ті науковці мали свій погляд та подали оцінку подіям 1932-1933 рр., що ми бачимо у самій назві збірного твору — події окреслені як «чорні діла» — отже як «злочин». Це саме і є та «емоційність», яка начебто diskваліфікує ту працю в науковому світі. Що більше, те саме обвинувачення може бути застосоване і до наукових праць авторів наукових доповідей тощо, які будуть подані на Науковій Конференції, яку уладнює Інститут ім. Симона Петлюри та інші установи, якщо ті автори прийдуть до висновку і наважуться сказати і написати, що йдеться саме про



«злочин» — себто наважуться подати моральну оцінку події 1932-1933 років.

Але чи справді «емоційність», як така, позбавляє наукового характеру історичну працю, глибше, чи моральна оцінка подій має наслідком ненауковість? Це є одне з принципових питань філософії історії нашої ери, і ми вдячні проф. Мейсу, що він поставив, сам того не знаючи, це питання руба для Інституту ім. Симона Петлюри та усіх українських науковців, які готові описати злочин злочином і не турбуватися обвинуваченням у моральній оцінці історії та подій.

Історична наука, яка в імені «об'єктивності» не сміє давати оцінки, не є справжньою наукою, бо вона не дає відповіді на кардинальне питання щодо кожної історичної події, а себто відмовляється дати відповідь на мотивацію історичних дій. Погляньмо на це питання ближче. Підходячи до дії Пилата щодо Ісуса Христа, який історик наважиться себе назвати істориком без обговорення кардинального питання символізованого миття своїх рук Пилатом? Чи не ясно, що принципове значення тут маємо у оцінці істориком морального відношення Пилата та Римської імперії до Ісуса Христа? Чи справжня наука може обмежитися лише описом миття рук, а не робити морального заключення, на базі своєї інтерпретації римських звичаїв, що цим актом Пилат намагався відтягнути відповідальність римської імперії за, на думку Пилата (знову моральна оцінка історика!), невинну жертву? І нарешті, історик не виконав свого завдання, якщо не подасть для читача нарешті свій висновок щодо цілості акту Пилата — а це чи Римська імперія в особі свого репрезентанта винна, чи не винна за мученику смерть Ісуса Христа?

Поширемо цей аргумент. Адже ж уся історія — це опис дій людей; в у діях людей саме мотивація грєє провідну роллю. Відмовляючись обговорювати мотивацію Наполеона, як ми зможемо зрозуміти багато з його потягнєнь? Знаменитий є вислів сливе аморального Талейрана, що убивство графа д-Анґієн Наполеоном було гірше ніж «злочин», бо було помилкою. Алеж саме цим Талейран, який так щиро намагається бути просто модерно-аморальним, дає таки оцінку дії Наполеона, а це, що те убивство, на його думку, було злочином. А ще менш успішні є історики кінця ХХ століття! Про працю д-ра Мейса нема як судити, бо він ще дуже молодий науковець.

Даремно д-р Мейс намагається покивати пальцем на історичну науку та відкидає серйозні наукові праці на базі їхньої «емоційності», себто готовності назвати злочин злочином. Яка бідна була б наука, якби вона справді трималася такого стандарту. Тацит не буде жодним істориком, бо він картає Сенат Риму за боягузство перед терором Діокліціана. Але якщо не Тацит, то що б ми знали про того ж Діокліціана, чи про Нерона, чи про християн в Римі (у Тацита є перше згадка про них!) у першій столітті? Надзвичайно мало. А от Лівій то взагалі відпадає. З ранішніх греків мусимо відкинути Туцидида (Фукидида) — а що ж тоді знатимемо про Периклія та його Атени? Взагалі, нам буде цікаво, як проф. Мейс у своїй завідомо «неемоційній» праці описуватиме мотивацію Москви щодо того, що багато українських істориків бачать як спробу знищення самої української нації, справедливо даючи меншу увагу «колективізації» як такої? Чи взагалі відмовиться обговорювати злочинність, чи шляхетність жертв — то не буде жодна історія, а лише опис тіней, а не справжнього життя, де існує відповідальність історика назвати і шляхетність, і злочинність своїми іменами і не боятися моральної оцінки в історії, бо іншої історичної науки у повнім значенні цього слова немає. А якщо історик розуміє і страх, і підкуп, і славолубність, і злочинство, а не згадує їх, то це вже є фальсифікація історії.

Ми таким чином відкидаємо одне з сучасних обвинувачень проти українських науковців, а саме, що вони, принаймні ті, які навіть у назві своїх творів говорять про «злочини», чи у самім творі дають висновки та оцінки дій, «дискваліфіковані», а з того зокрема ті, яким невинні жертви палять серце. Це, зрозуміло, не означає, що такі історики мають дозволити собі люксус писати необ'єктивно чи за політичною інспірацією, оминаючи чи затушковуючи їм несприємливі факти, чи робити зі своїх праць романтизовані історії-новели психологічного жанру.

Друге засудження походить головне від тих Українців, які нехтують досягненнями вільної української науки та її здібністю бути переконливою для світового читача. Це засудження висловлюється дуже часто і зводиться до того, що лише чужинецькі автори можуть переконати світового читача у самім факті існування голоду та його перебігу. Таким чином, українським історикам кажеється вже наперед, що які б не вартісними були їхні праці, то все непотрібне, чи мало потрібне, бо лише чужинецькі історики можуть переконати світ в правді. До того часто додається, що шкода, що так є, але, на жаль, так є! Така «оборона» дуже близька до фарисейства.

Таке абсурдне засудження мало б наслідком, що у справді дразливих питаннях американської історії (наприклад, рабства в південних степах) американські історики є дискваліфіковані, в питаннях історії інквізиції католицькі історики дискваліфіковані, в питаннях «епідемії» палення жінок як відьом головне пурітанами, протестантські історики дискваліфіковані, в питаннях громадянської війни в Індії дискваліфіковані і Пакистанці і Індіяни. Насправді базою засудження не є страх перед необ'єктивністю українських істориків, які б цим відкинули чужинецького читача, а щось цілком інше — почуття меншовартости Українців щодо вільної української науки, яка начебто не здібна мати рішучого впливу на світову історію. Навпаки, наша наука вже

перевела великий здвиг щодо подій 1917-1921 років.

З тієї точки зору, плянована Наукова Конференція щодо Голоду та видання наукових праць, що придуть з неї, не варта тих великих витрат, що підуть на ту Конференцію, а зокрема на видання праць з неї, що напевне могли б бути у своїй сукупності багатомовною працею. Ліпше витратити гроші не лише на видання творів чужинецьких істориків, але навіть і заплатити їм за працю, яку українські науковці готові виконати безкоштовно!

Тарас Шевченко картав почуття меншовартости таких Українців, що покладалися на найбільш наукових авторитетів половини ХХ століття. З того часу мало, як бачимо, змінилося, тільки сьогодні найбільші науковці — це Американці і Англіїці, а тоді були Німці, і про них згадує Шевченко.

Ми не відкидаємо наукові заслуги німецької науки, ані цього не робить Шевченко. Ми лише, разом з ним, відкидаємо небажання, на нашу думку через почуття меншовартости, базуватися на власну українську науку. Ми теж не відкидаємо наукові заслуги англо-американської школи, хоч і вважаємо, що вона відстала у східно-європейській історії головне через надмірний вплив російської імперської науки, але знову вважаємо, що українці мають першу відповідальність розвивати українську історію, як Росіяни російську, Американці американську тощо. Ось, що каже Тарас Шевченко у «Посланії»:

... Добре, брате,  
Що ж ти такеє?  
— Нехай скаже  
Німець. Ми не знаєм. —  
Отак-то ви навчаєтесь  
У чужому краю!  
Німець скаже: — Ви могли!  
— Моголи! Моголи!  
Золотого Тамерлана  
Онучата голі.  
Німець скаже: — Ви слав'яни.  
— Слав'яни! Слав'яни!  
Славних прадідів великих  
Правнуки погані!

І Коллара читає  
З усієї сили,  
І Шафарика і Ганка,  
І в слав'янофілі  
Так і претесь... І всі мови  
Слав'янського люду —  
Всі знаєте. А своєї  
Дастьбі колись будем  
І по-своєму покаже  
Як німець покаже  
Та до того й історію  
Нашу нам розкаже.  
Отоді ми заходимось!

Натомість, Тарас Шевченко закликає за розвитком нашої української науки:

Подивіться лишень добре.  
Прочитайте знову  
Тую славу. Та читайте  
Од слова до слова,

Не минайте ані титли,  
Ані тії коми —  
Все розберіть... Та й спитайте  
Тоді себе: що ми?  
Чиї сини? Яких батьків?  
Ким? За що закуті?...  
То й побачите...

Відкидаючи засудження вільної української науки, як нездідної переконати світового (та й українського) читача, ми підемо далі і зазначимо, що саме українські історики мають першу відповідальність щодо історії України. Ми вважаємо, що саме українські науковці мають те інтимне знання українських джерел, української історії, що робить можливим повноцінне вивчення Великого Голоду. Вони мають теж знання чужих мов, та вміють оцінити чужинецькі свідчення щодо Голоду, одсі-

ваючи зерно (якого мало) від полови (якої багато) у тих свідченнях саме на базі інтимного знання української історії. Російська історіографія, чи большевицька, чи інша їм добре відома в цім питанні, і українські науковці можуть їх оцінити, як і будьяке інше чужинецьке свідчення. Українські науковці мають прямий і легкий доступ ще сьогодні до свідків голоду, набагато легший ніж чужинці. Отже, саме українська наука є правильною науковою базою для досконалого вивчення Великого Голоду. Втім зазначаємо, що вільна українська наука не є жодною догмою!

Це цілком не означає, що чужинецькі історики не можуть дати вартісну працю, з їхньої перспективи, яка лише буде допоміжна українській науці дати досконале, в мірах можливого у науці, вивчення Великого Голоду у цій апології вільної української науки.

**Ж. ФЕСЕНКО-КОВАЛЬСЬКА**

## **ПРО ГОЛОД 33-го РОКУ В МІСТАХ УКРАЇНИ**

В п'ятдесятю річницю страшного голоду в Україні у наших часописах почали з'являтися різні статті на цю тему, але, на жаль, недосконалі.

Завжди пишеться про голод по селах, але ні разу не згадується про голод по містах України. Наприклад, Олекса Воропай в «Дев'ятім крузі» пише: «Весною 1933 року голодували тільки села України. Міста, хоч не зовсім добре, та все ж постачалися продуктами споживання, і голоду там не було».

Як можна таке писати? Це мене надзвичайно обурює, бо моє рідне місто Гадяч було теж жертвою цього жахливого злочину Москви. Гадячани мерли просто на вулицях, і їх підбирали на вози і вивозили геть, часом там були і живі, я сама цьому свідок.

Одного разу ми побачили з вікна, що перед нашою хатою впав якийсь чоловік (не селянин) й почав їсти траву. Моя мама понесла йому бараболю (хліба в нас не було), і він просто проковтнув цю бараболю. На ранок він помер. Приїхав віз і забрав його (я сама спостерігала це з вікна), а коли вже віз завертав на другу вулицю, я побачила, що на ньому піднявся якийсь чоловік і знову впав. Хоч я була мала, але цього жахливого видовища

забути не можу. Багато помирало наших сусідів, а їхні хати позабивали дошками. Моя товаришка, Соня Павлюк, маючи 6 років, приходила бавитися до мене, всі спухла, а потім померла.

Мій дядько, Іван Білоший, маючи 28 років, помер від голоду на дорозі, йдучи до нас. Залишив дружину з трьома дітьми, а четверте немовля підкинули вони біля дитбудинку, щоб врятувати від голодної смерті.

Читаю я в часописах, що по містах ніби давали картки на хліб. Але це неправда. Деякі отримували картки, але не всі. Мій батько, наприклад, карток на хліб не отримував, у нашій родині панував голод. Врятувало нас те, що повідносили деякі золоті речі до «Торгсінусу». Ці речі вдалося врятувати від грабунку, бо перед голодівкою ходили «активісти» по хатах та шукали золото. В центрі міста на розі крамниця, де були виставлені на вікнах всякі харчі, що їх можна було замінити за золото і срібло. А перед крамницею лежали голодні гадячани і там же вмирили.

Чи не повинні ми вшанувати і тих, що померли від голоду в містах України?



**UKRAINIAN ART CERAMIC CENTRE**

**2388 BLOOR STREET WEST**

**TORONTO, ONTARIO, CANADA**

**766-6691**

**M. KOPYSTANSKY**



# КОМІТЕТ ПРОТИ ВЖИВАННЯ СОВІТСЬКИХ СВІДЧЕНЬ У ЗАХІДНИХ СУДАХ

## ARREST OF WAR CRIME SUSPECT

# 'Soviets behind it'

By STEVE PAYNE  
Staff Writer

Soviet help led to the arrest of alleged war criminal Helmut Rauca, 73, in Willowdale last month, says Ukrainian dissident and human rights fighter Valentyn Moroz.

Moroz, 46, who lives in Toronto, says it's part of a general Soviet plot to stir up ethnic differences and gain influence through them.

"The communists are hard at work all over Canada stirring up trouble and painting slogans and symbols such as swastikas and stars of David all over the city," he said.

"Anything to divert attention from Afghanistan where Soviet crimes are taking place."

He says the arrest of Rauca, alleged to have ordered more than 10,000 Jewish men, women and children shot 41 years ago in Lithuania, has again stirred up past hatreds.



VALENTYN MOROZ  
'Communists at work'

Rauca was arrested after information received from West Germany, the Ontario Supreme Court heard on June 21. Rauca was allowed \$150,000 bail and an extradition hearing was set for Sept. 20.

"I'm sure the Soviets provided documents leading to the arrest of Rauca. After 1945 all such war documents went into the hands of the Soviets. Though the information on Rauca came through West Germany, I am sure it was via the Soviet Union."

Moroz, who organized an anti-Soviet demonstration in the city recently, is very concerned about Soviet communist activity in Canada.

He himself spent 14 years in Soviet concentration camps. He was released in 1979 along with Alexander Ginzburg and three other Soviet dissidents in a U.S. exchange for two Soviet spies.

He now publishes a quarterly magazine in Toronto on Ukrainian heritage and history.

He says the Soviets recruit among students, drug addicts, alcoholics and any other group of people in Canada whose "political views are unstable or who don't have a position in society."

He says the communists have also orchestrated the peace movement for their own gains.

The Toronto Sun, Friday July 2, 1982

VALENTYN MOROZ

### OPEN LETTER TO THE JUSTICE MINISTER OF CANADA

DISTINGUISHED SIR!

AN EVER-INCREASING AMOUNT IS BEING WRITTEN AND DISCUSSED IN CANADA ABOUT "WAR CRIMINALS", FOR INSTANCE, AN ENTIRE SUPPLEMENT WAS DEDICATED TO THIS SUBJECT IN THE TORONTO STAR FOR AUGUST 28, 1982, UNDER THE ENORMOUS HEADING "WAR CRIMINALS IN CANADA". WHAT KIND OF "WAR CRIMINALS", HOWEVER, ARE BEING DISCUSSED? THOSE WHO HAVE MURDERED A MILLION PEOPLE IN AFGHANISTAN, AND ARE CONTINUING THE BLOODSHED? THOSE WHO ARE KILLING PEOPLE IN POLAND? NO, THE FOCUS IS SOLELY ON THE SECOND WORLD WAR.

A 74 YEAR OLD GERMAN, HELMUT RAUCA, HAS BEEN ARRESTED IN TORONTO. THE TORONTO STAR HAS WRITTEN ABOUT THE SIMILAR "CRIMES" OF AN ELDERLY LATVIAN. IT IS CLEAR THAT THE SAME UNDERHAND AND DECEITFUL SPECULATION ON THE THEME OF THE SECOND WORLD WAR, WHICH ALREADY HAS CONSIDERABLY SPOILED THE ATMOSPHERE IN THE US, IS BEGINNING IN CANADA. THERE IS PLAINLY AN ATTEMPT BEING MADE TO AWAKEN IN ME (AND IN EVERY CANADIAN) HATRED AND OTHER NEGATIVE EMOTIONS BY PROCLAIMING THAT THE ARRESTED GERMAN, RAUCA, KILLED SO MANY HUNDREDS OF PEOPLE IN

THE SECOND WORLD WAR.

MY REPLY TO THIS IS — I DO NOT KNOW, AND NEITHER DO I WISH TO KNOW, WHETHER HELMUT RAUCA REALLY KILLED ANYONE 40 YEARS AGO, OR NOT. DOES THIS MEAN THAT HUMANITY IS A FEELING ALIEN TO ME? ON THE CONTRARY...IT IS PRECISELY AN ELEMENTAL FEELING OF HUMANITY WHICH HAS BROUGHT ME TO THIS CONCLUSION. IF AN INDIVIDUAL IS REALLY CONCERNED ABOUT THE SUFFERING OF OTHERS AND WISHES TO SEE JUSTICE ENFORCED, THEN THAT INDIVIDUAL WILL PRIMARILY REACT TO THOSE CRIMES BEING COMMITTED NOW, AND NOT 40 YEARS AGO.

MY COMPASSION FOR OTHERS IS GEARED TOWARDS LEBANON, WHERE MORE THAN 30,000 PEOPLE HAVE BEEN MURDERED. THE NUMBER OF VICTIMS IN AFGHANISTAN HAS LONG SINCE PASSED A MILLION. BEGIN STATES THAT ISRAEL WAS FORCED INTO MANIFESTING AGGRESSION IN LEBANON IN REPLY TO "PLO PROVOCATIONS". THESE ARE PRECISELY THE ARGUMENTS OF HITLER. HITLER ALSO CLAIMED THAT HE WAS FORCED INTO ATTACKING POLAND IN REPLY TO "POLISH PROVOCATIONS". AT TIMES IT APPEARS THAT BEGIN EXTRACTS HIS ARGUMENTS FEADY-MADE FROM HITLER'S ARCHIVES.

THE NEWSPAPERS STATE THAT RAUCA KILLED 10,000 JEWS. BEGIN KILLED 30,000 APABS THIS SUMMER ALONE, AND HE HAS NOT STOPPED YET. WHY IS THE FIRST MAN LABELLED A CRIMINAL, AND THE OTHER A HERO? WHY WAS BEGIN NOT ARRESTED WHEN HE CAME TO NEW YORK? IF BEGIN'S "EXCUSE" IS HIS POSITION AS PRIME MINISTER, THEN PAUCA CAN ALSO FIND AN "EXCUSE": HIS OLD AGE FOR EXAMPLE. THE LAW MUST BE EQUAL FOR EVERYONE.

I DETECT GREAT FALSITY IN THE CAMPAIGN AGAINST "WAR CRIMINALS". THE CAMPAIGN BEGAN IMMEDIATELY PRIOR TO ISRAEL'S INVASION OF LEBANON, AND ITS GOAL WAS TO MASK THE MURDER OF CHILDREN IN BEIRUT. THE ENTIRE CAMPAIGN IS INSPIRED BY THE SOVIET UNION WITH THE AIM OF COVERING UP THEIR CRIMES IN AFGHANISTAN AND POLAND.

PRESIDENT REAGEN CALLED THE BOMBARDMENT OF BEIRUT A HOLOCAUST. IN THIS LIES THE WHOLE POINT: THE HOLOCAUST IS NOW IN LEBANON AND AFGHANISTAN, AND NOT IN GERMANY. THOSE WHO ARE COMMITTING CRIMES IN LEBANON HAVE NO RIGHT TO SPEAK OF WAR CRIMINALS FROM THE SECOND WORLD WAR. THE INITIATORS OF THE "WAR CRIMINAL" CAMPAIGN IN CANADA WERE EXCLUSIVELY CERTAIN JEWISH GROUPS, INSPIRED BY MOSCOW AND ISRAEL. THE RUSSIAN REGIME NEVER HAD THE RIGHT TO SPEAK OF CRIMES COMMITTED BY OTHERS, FOR IT IS, ITSELF, THE GREATEST CRIMINAL IN THE WORLD; ISRAEL LOST ITS RIGHT TO SPEAK OF THE HOLOCAUST THIS SUMMER, WHEN IT CREATED THE HOLOCAUST IN BEIRUT. NO DOUBT, EVEN NOW THERE ARE ISRAELI SOLDIERS IN CANADA WHO HAVE KILLED CHILDREN IN BEIRUT. WILL THEY BE ARRESTED FOR ASSISTING IN THE MURDER OF 30,000 ARABS? WILL SOVIET SOLDIERS FROM AFGHANISTAN WHO COME TO TORONTO BE ARPESTED FOR AIDING IN THE MURDER OF 1,000,000 AFGHANS? OR WILL THEIR ARPEST OCCUR ALMOST HALF A CENTURY LATER, AS IN RAUCA'S CASE? BY THEN, HOWEVER, SUCH ARRESTS WILL BE NEITHER NEEDED NOR INTERESTING. IN THE COURSE OF HISTORY THERE HAVE BEEN THOUSANDS OF BATTLES AND THOUSANDS OF CRIMES, BEGINNING WITH THE MURDER OF JESUS CHRIST AND JOAN OF ARC. RECENTLY, IN ALGERIA A GRAVE WAS UNCOVERED CONTAINING APPROXIMATELY 10,000 CORPSES — THE VICTIMS OF FRENCH ACTION IN THE 1950'S. ONLY THOSE WHO WISH TO DISGUISE THEIR OWN, PRESENT CRIMES WILL START TO UNEARTH SUCH ARCHIVAL OCCURENCES.

APART FROM THIS, I HAVE CONSIDERABLE REASON NOT TO BELIEVE WHAT THE NEWSPAPERS ARE SAYING ABOUT RAUCA AND OTHERS LIKE HIM. IN THE COMMUNIST NEWSPAPER THE CANADIAN TRIBUNE, FOR JUNE 18, 1979, THERE WAS AN ARTICLE STATING THAT I WAS ALSO A "NAZI COLLABORATOR, VALENTYN MOROZ, WHO WAS RESPONSIBLE FOR BETRAYING HIS COMPATRIOTS IN UKRAINE DURING THE NAZI OCCUPATION" — (I INCLUDE THIS ARTICLE AT THE CONCLUSION OF THE LETTER). FORTUNATELY FOR ME, I WAS ONLY 3 YEARS OLD WHEN THE SECOND WORLD WAR BROKE OUT. IF I HAD BEEN 30 YEARS OLD, I COULD WELL BE FACING THE SAME PROBLEMS NOW AS MR RAUCA IS FACING. AS WE SEE, THE COMMUNISTS LABEL EVERY POLITICAL OPPONENT OF THEIRS "A NAZI" AND ACCUSE THEM OF "WAR CRIMES", NOT EVEN STOPPING AT THE FALSIFICATION OF DOCUMENTS AND WITNESSES. THE COMMUNIST NEWSPAPER'S ATTACK AGAINST ME IS COMPLETELY UNDERSTANDABLE CONSIDERING THAT I WAS AN UKRAINIAN DISSIDENT AND SPENT 13 YEARS IN SOVIET PRISONS.

FINALLY, I WOULD LIKE TO ADD THAT THE CAMPAIGN AGAINST "WAR CRIMINALS" IS INSPIRED BY MOSCOW AND BEGIN'S GOVERNMENT, THAT IS, BY THE TWO MOST COMPROMISED REGIMES IN THE WORLD AT THIS POINT IN TIME. THUS, THE GOVERNMENT OF CANADA, IN BEGINNING THIS CAMPAIGN, IS UNITING ITSELF WITH A COMPANY OF BANKRUPTS.

THE SOONER CANADA DISENGAGES ITSELF FROM THIS DISHONORABLE BURDEN, THE BETTER.

I ALSO ASK YOU TO INITIATE A CASE AGAINST THE CANADIAN TRIBUNE FOR INSULTS AND LIBEL AGAINST ME.

RESPECTFULLY YOURS.

VALENTYN MOROZ

# Nazi helper Moroz lauded

It was a case of strange bedfellows when Liberals, Tories and New Democrats joined together to embrace nazi collaborator Valentyn Moroz, who was responsible for betraying his compatriots in Ukraine during the nazi occupation. Prime Minister Clark, greeted the professional anti-Sovieteer with an offer of landed immigrant status. Moroz showed his appreciation by suggesting Clark slit the throats of western farmers by cutting off grain sales to the Soviet Union. Anti-socialist scum is truly made up of many components.

# THE HOLOCAUST IS NOW IN AFGHANISTAN & IN LEBANON, NOT IN GERMANY!

# NO "WAR CRIMINAL TRIALS" IN CANADA!

COMMITTEE AGAINST THE USE OF SOVIET EVIDENCE  
IN WESTERN COURTS



КУПНО — ПРОДАЖ  
домів, підприємств, інвестицій, ферм,  
вакаційних дач у Шиденному Онтарію.  
ЗАГАЛЬНА АСЕКУРАЦІЯ.

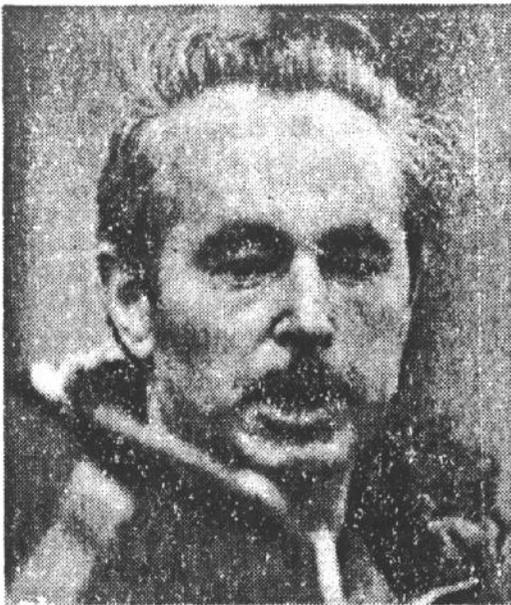
Найбільше українське підприємство купна, продажу нерухоможностей і забезпечення в Канаді. Затруднює коло 200 працівників у 15 бюрох в Онтарію

**R. CHOLKAN & CO. LIMITED**  
**Realtor - Insurance Agent**

4 БЮРА В МЕТРОПОЛІТАЛЬНОМУ ТОРОНТІ

527 Bloor St. W., Toronto, Ont. Tel. 532-4404  
2336 Bloor St. W., Toronto, Ont. — Tel. 763-5555  
3359 Bloor St. W., Toronto, Ont. — Tel. 236-2666

**R. Cholkan & Co. Limited — General Insurance**  
2184C. Bloor St. West, Toronto, Ont. M6S 1N3 — Tel. 763-5666



BORIS SPREMO/TORONTO STAR

**Added feature:** When members of the Jewish Defence League, right, showed up to protest at the extradition hearing of alleged war criminal Albert Rauca today they were met by Valentin Moroz, left, who was protesting against them. Moroz and the Jewish protesters ended up in a shouting match while Rauca's hearing began in a nearby courtroom. The defence league opposes Rauca's lawyer's argument that extradition would violate the Charter of Rights. Moroz wants Israeli Prime Minister Menachem Begin put on trial.

TORONTO STAR, TUESDAY, OCTOBER 12, 1982/A3



\*\*\*\*\* TORONTO STAR, TUESDAY, OCTOBER 12, 1982/A3

## Маєш 30 дол. на бенкет? Але шкодуєш 3 дол. на важливу справу? Дивись, можеш втратити 50 тисячі!

Як не вірите — спитайте Богдана Козія з Маямі. Він теж не вірив, доки ця проблема не впала йому на голову. Тепер його кошти на адвоката досягають ста тисяч. Отак кожний з нас каже: судять «вор криміналіз»? А мені яке діло? Мене не зачіпають. Так дійшли ці суди до Канади. Судять Німця Гельмута Рауку, пишуть про Латвійця — наступним може бути Українець.

Не думайте, що Ви гарантовані проти цього! Ніхто не гарантований! З Чикаго депортували румунського єпископа як «злочинця»! Навіть єпископська шапка не є гарантією! Навіть про Валентина Мороза, якому на

початку Другої світової війни було три роки, комуністична газета писала, що він «pazi helper»! (Матеріали про все це вміщені у цьому числі). Єдина гарантія — спільними силами спинити цю кампанію. Наш КОМІТЕТ саме для цього й створений. Але все, що ми робимо, КОШТУЄ: тисячі летючок, рентування мікрофонів для маніфестацій, плякати, листування... Ми отримали до цього часу всього три пожертви: дві від п. Марченна з Англії і одну від п. Богутіна з Торонто, на загальну суму 110 дол. Щире їм спасибі. А решта? Три пожертви на таку важливу справу — це СОРОМ, СОРОМ, СОРОМ! Пошкодуєте тепер 5

Пожертви на КОМІТЕТ просимо присилати на адресу:

COMMITTEE AGAINST THE USE  
OF SOVIET EVIDENCE...  
VIRA MOROZ  
P. O. BOX 271, Station «V»,  
TORONTO, ONT., CANADA

ДМИТРО СТРОЙЧ

## I DON'T UNDERSTAND

Новеля

(Закінчення)

Внаслідок нового лікування бабуся менше відчуває біль хребта, а навіть спускає ноги з ліжка. Та невістка, змуджена буденщиною, ну й заради кращої платні та вигод, настоює, щоб переїхати у другий стейт. А щоб більш святочно розпрощатись зі знайомими, Сузі назначує у день від'їзду другі уродини дитини.

Тяжко зітхаючи, бабуся тільки й подумала: «Якби моє внученя побуло зі мною ще хоч зо два роки, може б і біль мій притупивсь? А то й перестав?»

Для розлуки родини лікарі дають Ярі коротку відпустку.

Поадючи їй милицю, др. Мудрий, людина бувала, з якою Яра мило провела час, каже:

— На жаль, без неї вам вже не встояти на власних...

— Ради Бога. Таж мені на Батьківщину повертатись...

— Коли?

— Колись...

— Це ваша єдина надія... — Але побачив, як П рясні сльози лялялись на біле простирало, здержався. Жаліючи П, потішася:

— Мила Яро. Ви ж не самі. Таких як ви — мільони. Головно в індустріяльних центрах. І то по цілому світі. З різних причин люди покинули своє сімейне гніздо. Одні для пригод, другі — грабувати, а таких як ви, дуже мало. Ви ж людина шляхетна. Тому і біль у вас такий тяжкий —

— Хіба ж біль і єдина надія?

— Щоб тільки облегшити його вам, я віддав би кращу частину свого життя. Але... — Бере П праву руку, показує, як милицю користуватись, і остерігає:

— Мусите бути дуже обережні. Ваш біль буде часто й до непритомности доводити...

— А поступ в науці... — Але похопилася, бо пригадала його власні слова:

— В технологічній добі думання людини відстає.

Нараз він бачить, що з П спітнілої руки милиця висувається. Бере П під руки, підводить з ліжка й додає:

— Сумно. Але мозкової кори навіть промінню лазеру не просвітити.

Усвідомлюючи свою безпорадність, а тим більше що внучка вже з нею не буде, Яра постановляє не повертатись в лікарню, думаючи: «Хібащо якесь чудо станеться».

Розлука бабусі з внучкою була дуже болючою.

— Бабусю, я тебе дуже люблю... — І ту любов бабуся відчуває в теплих сльозах на своїх грудях.

— І я тебе люблю, янголятко моє... — Пригортає, цілує, голубить, та й своєю любов'ю змиває заплакані личка внучки. Прощаючись з внучкою, бабуся й сама переживає материні слова: тільки любов — це життя.

Прощається і син з мамою. Обіцяє П любов в душі внучки зберегти...

\* \* \*

Нараз Яра відчуває горяч під ногами. Значить, вже пройшла половину шляху травою до куща...

«Але як мені пройти ще другу половину по гарячій піску?» Нахилиється на милицю, обертається і ще раз дитині пригадує:

— Гедер! Мотузка не забувай!

— Бабуся! don't unberstand!

Милиця в піску застрягає і Яра тратить рівновагу. Щоб не впасти і не засоромити Гедер перед дітьми, Яра клякаючи лягає на пісок, горяч якого ще й болю добавляє...

Ляжачи й не зводячи очей з дитини, Яра з жалем спостерігає, як змінилася Доброва. «Таж ці самі люди, що колись постраждали за рятування душ своїх дітей, в погоні за матеріальною суетою погубили й свої тепер.

А може прокляття і їх жене?

Чи, може, Господь нас покарав за те, що ми, як гості, купили це заграбоване озеро з клаптиком землі? Ще й побудували вакаційні хати на другій стороні?

Правда, цю сторону призначили, щоб наші діти купались у чистій воді та й в любові виростили... Ще й Добровою назвали...»

Скептики звать її «Островом серед бушуючого чужого моря», а віруючі — «Святиною серед поган...» бо й каплицю поставили тут...

Та не тільки каплицю тут; у місті побудували катедру, яку, як «атракцію», оглядають туристи з різних країв.

Та й Яра часто молиться в ній. Молиться й дивується...

— Чому між так багато святими на стінах немає ні одного із наших? Таж я їх сама бачила на шибениці! Каторгах! Позбавлених зору на Соловах! І живцем померзла у сибірських снігах! Стін усіх святинь світу не вистарчило би на них!

Чи й вони не померли в муках за ту саму правду і любов?

Один раз, сповідаючись, не видержала й спитала...

— Не грішіть, Яро, — священик відповів.

Навіть і сьогодні вранці, заки приїхала на Доброву, пішла туди, щоб помолитись, дитині показати, де і її батько колись моливсь, вінчався та її охрестив. Хотіла висповідатися, щоб у рідній мові облегшити душу свою, та побоялась, що без милиці навколішках не видержить...

Відправа кінчається, вірні опускають катедру. Наймолодші й найсильніші — першими, а найстарші і немічні — останніми. Залишаються тільки Яра з внучкою. Та й внучка була би одною із перших, якби не бабуса. Мови не розуміє і збудилося їй.

Спираючись на милицю так, щоб Гедер не бачила її, Яра підводиться і пробує повернутись до виходу, як схоплює її біль хребта. Ноги деревіють. У голові шумить. Холодний піт покриває тіло...

Щоб не впасти, хапается найближчої колюмни, яку, як кажуть, «привезли із самої землі св. Петра».

Зачиняючи царські врата, священик замітив і прибігає.

— Що з вами, Яро?

— То... то нічого... Не вперше... Холод ось тут...

Пройде.

І справді. Холод мармурової колюмни повертає притомність, і вона засоромилась.

Отець із чемності свої очі від Яри відвертає і, з усмішкою чину, до дитини звертається:

— Якаж ти гарна. А як тебе звать?

Засоромлена Гедер золотаву ніску смикає й каже:

— I Don't understand.

— Пробачте, отче. Гедер по-нашому не розмовляє...

— А хіба ж то турбота? Господь розмовляє на всіх язиці.

— Значить і по-нашому...

— Авжеж... — І зняковів. Тобто, захопився, що ніби він, як пастир, невдало передав слово Боже своїм пастві. Але, побачивши, що Ярі тяжко розмовляти через біль, додає:

— А хіба ж нам на прохання з Богом ставати? Його справедливість для всіх одна.

— Якщо так, то чому... — Але не закінчила, щоб не обтяжити свою душу знімками, що пересувалися на полотні пам'яті: врагі... WIR, UKRAINISCHE PORTI-

ZANEN... The only good Indian... El en Nombre del Padre... І нараз, остання знімка з Wounded Knee застрягає, а Яра відчуває його болі у власних суглобах...

— Вибачте, Яро. Комітет будови нової церкви на мене жде...

— Нової? А що з цією? Таж кожний її камінь, цеглинка різблені любов'ю...

— Заради її тої любові побудуємо більшу, кращу... — І, немов ображений, додає: — Хібаж нам у Божій ласці відставати?

Ярі чомусь робиться млясо... Закриває очі, їй здається, що всі свічки гаснуть... Святі сходять зі стін вниз на мармурову долівку... Беруться за руки й, виводячи танець, в один голос хором співають:

— Більшої... Кращої...

Яра відчуває біль не тільки хребта, а й цілого тіла... Спітнілі руки зісковзують по холодній мармурі вниз колюмни... Рука за милицю шукає... Десь здалека доноситься плач дитини, а разом із ним — благословіння священика...

— В ім'я отця і сина... Спаси грішну душу раби Твоєї...

\* \* \*

Хоч сонце вже й на вершки дерев скотилось, але ще досить спеки в піску по собі залишило. І з порубцтованим болями цілого дня лицем, Яра, немов востаннє, піднімає тягар всього людства, та й, нарешті, добирється до свого куца.

Лягаючи в його тіні, знову нав'язує з ним розмову по семи роках.

— Насміхаються з мене, що я тебе своїм зву...

— Ховає милицю за куцем, щоб Гедер не побачила як прийде та й продовжує: — Пограбували твою землю, ще й карликом тебе прозивають. А знаєш чому?

Боятися немирного Духа-Велетня цієї землі, який шевлестом твого листа кличе на розправу судного дня. А ти — живий свідок її колишніх власників страждань...

Бровко, Get it...

Яра бачить свою милицю підкинєну в повітрі, і пізнає внука знайомих.

— Ігорю. Поверни, то моя.

Ігор лопає жувачку, зі собакою за милицю біжить та й відповідає:

— I don't understand.

— Боже мій. Що мені робити?

Почуваючись як безборонна жертва, Яра сунеться глибше в тінь куца й застановляється. «І що сталося з дитьми? Коли йому було три роки — мене розумів, а в десять — забув. І що з них буде як виростуть?

Коли вже тепер технологічні витребаньки позбавляють їх пам'яті?»

І, немов зі страху перед хижакком, Яра сунеться ще далі в тінь куца та й заспокоює себе: «Прийде Гедер... Пішли й принесіть...»

Про вовка помовка і Гедер по качку прибігає.

— Дитино, піди осьтам і пошукай... — Яра говорить руками — мовою німих.

Та дитина не розуміє, і на її невинній личку появляється сльоза.

Яру стурбовало. Приглядається, чи то не краплина озерної води і бачить у внучечки очах глибокий жаль і сум. Жаль огортає й бабусю. Щоб обняти й поцілувати

своє вчучення, пробує підвестись... Та ба. Милиці не має. Незамітно втирає й свою сльозу і махає рукою — Та нехай...

Дитина відчитує рух руки як «Байдуже», бере качку і біжить назад у воду...

В міжчасі дерева вже стряснули сонце зі своїх вершків вниз на гору, по якій воно котиться десь ген за обрій. Діти з батьками йдуть домів, а озеро й пляжу залишають для русалок.

Тільки Гедер забула за весь світ. Бігає. Стрибає. Воду підкидає і в неї поринає. Сміється. Співає. Ще й вдає, що з качкою сперечається...

«Пора б і нам піти», — думає Яра. — Алем внучатко так гарно бавиться. Вперше тут купається. а вода — це життя. П'ять літ не бачилися...»

Так. П'ять років бабуся внучки не бачила! Скільки снів проснила, скільки сліз пролила? Бо оправдання все знайшлося: то син на конвенціях та семінарах заради кращої платні; то невістка на купелях, щоб стратити на вазі; а відвідати матір не змогли.

Аж цього літа. Наслухавшись від змуджених знайомих чарівних казок про пригоди в екзотичних краях, невістка побоялась відстати від життя та й настояла, щоб поїхати в Акапулько. А заради спокою, ну й щоб краще побавитися самим, посадили Гедер на літак «до дабуся».

Бабуся, звичайно, не могла діждатися того дня. Вона ж побачить свою внучку по п'яти роках!

І хоч то вже серед літа, їй здається, що дерева цвітуть. Пташки по-весняному щебечуть. Що вся природа св'яткує приїзд їй так дорогої дитини!

«Казки буду оповідати. Співати будем пісні...» — повторяла.

Щоб відпочити й приготувитися до такого величавого св'ята, пролежала немало днів. Та не допомогло. Бо біль хребта чомусь не переставав. Потішала себе: «Як внучка приїде, може мій біль, так як і колись, забуду».

Щоб зайняти місце біля самих входових дверей, на летовище прибула дві години завчасу. І нетерпляче чекає...

Нарешті літак приземлюється. Присутні з радости кидаються прожогом до дверей...

«А може б і мені якось без милиці...» Яра пробує підвестись, та біль хребта не дає...

Увіходять різні люди, нації, раси... Замішання збільшується, а з ним і Ярин неспокій. «А де ж моє вчучення? І чи пізнає мене?» Як Гедер у дверях появляється...

«Яка ж вона гарна... Ну й виросла як...»

Щоб привернути на себе увагу, Яра руки простягає... Майже плечей торкається... Кличе:

— Дитинко... Глянь... Я тут...

Жуючи жувачку, Гедер в правій руці коук тримає, в лівій — пластикову качку, а бабусі не помічає...

Яра милицю ховає, обома руками на крісло опирається і з тяжким болем понад силу встає...

Але Гедер ще й далі її не помічає...

Яра пускається крісла і дитині на плечі кидається... Обнімає... Цілує...

— Золотко моє... Глянь... Це я... Твоя бабуся...

— Бабуся? — Гедер здивовано приглядається... Зніяковіло розглядається... Спотикається...

Яра нараз відчуває, що дитина не видержить і впаде... Рукою за милицю позад себе сягає... Та біль сонце затьмарює... Планета, разом з літаками на

летовищу, в просторах кружляє... Права рука за милицю по килимі під кріслом блукає... Як розпачливе благання загубленої дитини з між-планетних просторів долітає — Бабусяяя...

\* \* \*

Яра відкриває очі і страх її огортає. Сумерк!

— Гедер. Підємо. Пізно вже!

Та дитина, чи не зрозуміла, чи так забавилася, що бабусі не чує? З дна озера порожню баньку піднімає, насилу качці на дзьобик натягає і поза мотузок кидає...

— Ради Бога! Не йди, там глибоко! — Яра на повен голос гукає.

Та радіо з гори, від ватри, так зарипіло, що дитина сполоху не чує. Підскакує вгору понад мотузку і на качку верхи сідає...

Але дзьобик, протятий острим металом баньки, повітря випускає і дитина потопає...

— Рятуйте! — Яра до неба руки піднімає-благає... — Дитина потопає! — Та її благання немов у пустині пропадають, бо до рипіння радіо приєднується ще й рев джета з небес і вуха розривають...

Внучка завважує, що качка потопає і відкритими руками бабуся о поміч благає...

— Боже мій... Як мені без милиці... — Рачки що-сили до озера спішать...

Та озеро на неї не чекає. Внучку ковтає і тільки бульки викидає...

Тіло її кінцівки від болу деревіють, а Бабуся молить Бога, щоб не зомліла...

Доповзає... Поринає і з літєплою внучкою до берега повертається.

— Ще не синя... Треба рятувати... — Груди натискає... Тіло перевертає... Воду з легенів випускає...

Але намарне. Серце не відзивається... Шкіра синіє...

Одне життя, а з ним і остання надія бабусі погасає...

З мертвою внучкою на руках, перше до куца по рушник, а тоді до човна, на колінах повертається.

Змочуючи рясними сльозами рушник, стелить його на тверде дно човна, кладе на нього вже холодне тіло своєї внучечки і відштовхує від берега...

ТБере в руки весла і... пригадує сина...

— І що я йому снажу? Як поясню? А що як мій син, по п'яти роках, скаже:

— Мама, I don't understand...

Задубіння раптово відходить, а її схоплює біль не те що цілого дня, але й цілого життя.

Весла з рук висувуються, а бабуся клякає і над мертвою внучкою нахиляється...

— В любові чистій як роса тебе я купала. Мови не засміченої злочинами людства тебе я вчила. Прощай і прости мені, якщо я невдало передала. Хай Дух-Велетень тебе береже...

Приголубила синє тіло і поцілувала...

Нараз, гнів її очі силоміць примикає... Всі мускули її тіла її кінцівок натягає... З внучкою на руках на ноги піднімає... Красною місяця її обличчя покриває... Болями мелюдськими кожну кісточку хребта на куски ламає...

Мов розп'ята, очі вгору підводить-відкриває:

— За що караєш мене? За що караєш мільйони таких, як я? Чому дозволяєш злочинцями людства

знущатися над невинними? Чи і ти не боїшся судного дня?

Опускає очі. Нахилиється, щоб положити своє внученятко знову на рушник... Та її поторошений хребет не видержує тягару людства і човен нахилився... як озеро пригортає їх обох срібним туманом в нічній тишині і в місячнім сяйві з небес...

В цей самий час приходить телеграма з Акапулько:

**WE HAVE A VERY GOOD TIME AND LOTS OF FUN  
S.Y.**

\* \* \*

Показуючи на численні написи — ПРОДАЄТЬСЯ, — мешканці зі страхом оповідають, що раз на рік, під ніч Купала, в місячній тіні куща, дві русалки співають любовні пісні при звуках індіанських барабанів.

## ЛИСТИ З АНГЛІЇ

IVAN KUZIO

### A WASTE OF TIME

I received my letter of suspension, not at the A. G. M. (meeting) of S. U. M., but a week later, on the 14th of February of this year, when the newly-elected head of the «oseredok» called me to his home.

Once there, he duly read out the letter sent from «Krayova Uprava of S. U. M.», handed me a copy, and asked for my opinion — whereupon I told him I felt certain it would change little in Halifax. I was then given a number of weeks (six, if I remember correctly) within which time I was to «recant my sins» and decide whether or not to remain in S. U. M. The weeks went by and eventually turned into months. As suspected, I was not «sent to coventry», ш. у. щієкфсшіув ин бн акшутві цшершfriends within Halifax, and continued to work with them.

Matters, however, came to a head when on the «usual two» — the honorary head of S.U.M., J. Deremenda, and M. Hryniuk — whilst the third was a young woman who is unfortunately already tainted with the chicanery of «Krayova». It was their mission they told

## BLOOR JANE HARDWARE

*БРАТИ МАЙДАНИ – ВЛАСНИКИ*

2392 Bloor St. W. Toronto, Ont.

Tel. 769-3114

Різні господарські засоби, товари і знаряддя

- Кухонний посуд — металевий, скляний і порцеляновий
- ключі тощо.

# Group dances to success



Evening Post, Tuesday, February 23, 1982 \*\*

## Man fined

Myroslaw Basil Buczok, 33, of Weardale Road, Sherwood, Nottingham, who admitted wilfully and indecently exposing himself to three young girls in Mount Street, Basford, on October 13, was fined £15 with £25 costs by Nottingham Guildhall JPs.

MEMBERS of the Ukrainian dance group Veselka, from Halifax, who were successful in the International Musical Eisteddfod at Llangollen.

The group, with its 12 dancers and five musicians, came second in the folk dance section.

They competed against dancing groups from all over the world, including several professional groups, and re-

ceived £75.

The group, which is trained by Mr Ostap Buriak, travels all over the country to perform.

The dancers are: Paul Hawkaluk, Ivan Kuzio, Roman Mychaylyshyn, Walter Bronowski, Michael Mandebura, Boodan Kurylak, Olga Bezushko, Olga Makarczuk, Maria Boroshenko, Pina Holoweckys, Denise Tryll and Orisia Mychaylyshyn.

## ХТО КОГО МАЄ ВИГАНЯТИ З СУМ'У?

Іх двоє; обидва — молоді Українці з Англії. Іван Кузьо з Галіфаксу — лідер місцевої сумівської молоді. Танцювальний ансамбль «Веселка», душею якого він є, здобув цього року другу нагороду на всесвітньому фестивалі в Ланголен (Валлія). Про це написала газета з Галіфаксу, показала телевізія. Молоді люди з Галіфаксу зробили те, чого 30 років не міг зробити український провід: пробилися до англійського глядача й читача, поширили добру інформацію про українське ім'я.

Другий — Мирон Бучок з Ноттінгтаму. Він теж став відомим... Правда, жодних нагород на фестивалях він не отримував. Зате ноттінггамська газета «Evening Post» написала, що він голий бігав по місті і лякав дівчат (вміщуємо цей матеріал).

То хто ж кого має виганяти з СУМ'у? Ясно, скажете Ви: Кузьо має виганяти Бучка, як такого, що осоромив українське ім'я на цілу Англію. Але ні... Бучок вигнав Кузя. Він є і в крайовій управі СУМ, і в місцевому СУБ'ї,

і в керівництві патріархальників! (Добрий християнин... Видно, взяв приклад з Адама і Еви, які бігали в раю голими...). Він був серед тих, які вигнали Кузя з СУМ'у. За що? Бо Іван Кузьо і його товариші стали по боці Валентина Мороза під час відомого інциденту в Лестері. Вони сказали керівникам СУБ'у:

учора ви робили з Мороза Бога — сьогодні робите чорта! Ми не вважаємо його ані тим, ані тим. Ми вважаємо Мороза Українцем, як і ми всі. Ми слухали його в 79-му році, і хочемо слухати тепер. І ми не дозволимо Вам стягти його зі сцени.

Після того Кузьові сказали, що він вигнаний з СУМ'у. Кузьо на це не звертав уваги і далі, разом з товаришами, здобував успіхи для українського імени серед англійської публіки. Тоді йому сказали, що він має шість тижнів для покаяння. Пройшло шість місяців... Нарешті, після успіху «Веселки» в Ланголлен, до Галіфраксу

приїхала делегація в складі п. Деременди, п. Гринюка і третьої особи. Деременда сказав Кузьові, що він знову прийнятий до СУМ'у; сказав також, що на другий рік, коли «Веселка» знов поїде на фестиваль до ЛЛанголлен, Кузьо повинен домовлятися про подорож не з журі фестивалю, а з... Деремендою. А Деременда вже буде домовлятися з Фестивалем. Бери, значить, «тікет» до Валлії через агенцію Деременди... Іван Кузьо іронічно усміхнувся на це і сказав: я й не помітив, що мене виганяли з СУМ'у!

І сміх, і гріх... Коли б не такі, як Кузьо, то Англіїці взагалі не знали б, що в Британії є українська громада. Саме ці люди роблять щось реальне для української справи. І їх виганяють з СУМ'у! А Мирон Бучок зганьбив українське ім'я на широку скалю — але саме він був в усіх керівництвах; до того ж він керує українським хором...

Куди йде СУМ в Англії, і чим це скінчиться?



### Вельмишановний Пане Редакторе!

Від того часу як українська громада нетерені Англії справила «Бенкет» Валентиніві Морозові минулого року в Лестері, то вже дуже багато Українців відійшли від громади і громадського життя. Ті, що ще недавно говорили людям, що вони заслуговують на пошану від громадян, бо вони були вибрані ними і поставлені на відповідальні кермові пости, то зараз вони казяться, бо багато з тих громадян стали байдужими тепер до всього.

Виглядає зараз так, що життя на даному терені починає тратити свій громадський вигляд. Людей вже перестають цікавити їхні клуби і їхня бюрократська система, бо вони зводять людей на манівці.

Валентин Мороз тринадцять років понавівся по московських таборах за те, що став в обороні української нації, то для емігрантських бюрократів це якась дурниця. Нас не повинно дивувати те, що вони зробили з Валентином Морозом в Лестері, бо скоріше чи пізніше воно мусіло статися. Побачивши, що Мороз здобув популярність серед загалу, то їх відразу охопив страх і паніка, то треба було робити щось, і тому так ганебно поступили з Морозом в Лестері. Я є певний того, що та сама доля була б стрінула Плюща чи навіть і Кереванських, якщо б вони намагалися долучити щось до українського громадського життя тут на еміграції. Отож вже найвищий час, щоб люди дізналися про правду і перестали вірити у фантазії і брехню, яку наші провідники

прийняли собі за єдиний засіб для успішного досягнення темної маси.

Здирають з людей гроші і купують Божі Храми для безбожників, а людям кажуть, що то на нашу Церкву. Пишуть нам в пресі, які великі досягнення зробили вони для України тут на еміграції, але стриніть студента — без різниці з якої країни Європи — і скажіть йому, що Ви Українець, то він видивиться на вас і скаже вам: ти, чоловіче, сорок років не читав історії. Не згадують про те, що Москва вже давно разом з західноюмафією засудили Україну у своїх плянах на національну смерть. Нам це таки кажуть брататися з нею.

Також не можу поминути і не згадати, що майже в кожному числі журналу «Анабазиса» поміщуються листи поодиноких людей, які добачують несправедливість наших провідників, і на сторінках згаданого журналу мають змогу висловити свої думки про те. Розуміється, що то не до смаку нечесним, бо то викриває їхнє фальшивство, то вони допустилися такої підлоти і говорять людям, що в згаданому журналі поміщуються лише пасквілі. В тому випадку варто запитати тих безчесних, як назвуть вони киявські видання, які пишуть про них так ганебно?

Грицишин

Січень, 1982

П. Висоцький  
З. ОАК ВІЛЛЯС  
Брадфорд

До  
Відділу СУБ-у  
в Брадфорді

П'ятниця, 2-го жовтня 1981

Високоповажаний Пане Голово!

Сердечно дякую Вам за те, що Ви потрудилися і звернули мені увагу щодо вирівнювання моєї членської вкладки. Я хочу Вас запевнити, що я напевно вирівняю

в кількох годинах навіть із процентом. Однак після того, як СУБ вирівняє помилку чи поведінку до українського націоналіста Валентина Мороза. А тим часом ласкаво прошу прийняти мій протест. Я протестую проти теперішньої (можливо тимчасової) поведінки СУБ-у супроти українського націоналіста Валентина Мороза; ось приклади субівської нетолерантності:

1. СУБ не хоче дозволити своєї залі, на яку складалась вся громада, для українського націоналіста Валентина Мороза, а цю саму залю винаймають для Югославів, Пакистанців і т. п. Де ж Ваша льогіка?!

II. СУБ виконує таємний наказ із дати 14-го червня 1980 р. — копію залучую \*

III. Цей божевільний наказ стривожив всіх сумлінних Українців, які питаються: Що Ви хочете з п. Валентина Мороза?»

IV. Цей наказ розсварює наших братів Українців, а це ж протилежно до наших національних стремлінь!

VI. Нам не потрібно сталінської таємної диктатури.

VII. Цей наказ виступає проти права людини і самого Бога, бо каже свята Біблія: «Бог сотворив чоловіка, дав йому розум і волю». Воля — це ж дорогоцінний дар Божий, і якраз за Волю і за вільне слово наші найкращі сини України віддали своє життя, їхньою кров'ю зрошена ціла українська земля.

VIII. Тому я вірю, що ініціатор того жалюгідного наказу є великим ворогом нашої української нації.

IX. Своєю поведінкою СУБ сам потвердив, що виступає проти висловлювання вільного слова й думки;

X. Проти правдивого українського націоналізму і проти демократії.

Заявляю, що накопи згадана помилка СУБ-у не буде належно полагоджена до 1-го січня 1982 року, то для підтримки мого протесту, прошу викреслити моє прізвище із членів СУБ-у, а цей лист буде опублікований і матиме місце в українській пресі.

XI. Повище згаданий таємничий наказ дальше робить советську внутрішню роботу серед нашої громади.

XII. Тому кожний свідомий Українець повинен виразно критикувати вищезгаданий божевільний наказ, що спричинює і спричинив нам так багато непотрібного лиха.

З повагою до Вас,

П. Висоцький

\* Мається на увазі обіжник Визвольного Фронту проти Валентина Мороза; він був опублікований в ч. 6 «Анабазису».

EVENING TELEGRAPH, Thursday, July 15, 1982



Ukrainians from a wide area travelled to Scunthorpe to hear about the experiences of Mr. Valentyн Moroz, who spent more than ten years in various Russian prison camps before being released in 1978 in exchange for two Soviet spies.

Mr. Moroz (above, centre) was welcomed by the Scunthorpe Ukrainian

community's Moroz committee chairman Mr. Peter Maslij (fourth left) and told an audience numbering about 70 of dissident life in the Soviet Union, his experiences with the KGB, court cases behind closed doors, and Ukrainian-Jewish relations.

The abolition of the Ukrainian Roman Catholic Church was among the other subjects referred to

by Mr. Moroz, who is a Ukrainian nationalist.

Mr. Moroz spoke about the growth of the national minorities in the Soviet Union and hopes for a united front being forged with the Poles, Czechs and others.

He said that people across the Iron Curtain were able to listen to foreign radio stations and thought it would be an

important development if the BBC could broadcast in the Ukrainian language.

Mr. Moroz, who now lives in Toronto, was given a warm reception at his address at the St. George's Church community hall, Scunthorpe, in what was a day of special significance for the local Ukrainian community.

# He quit 'terror' society

A LEADING Soviet dissident who spent more than 10 years in various Russian prison camps is to visit Scunthorpe on Sunday.

Mr. Valentyn Moroz, a Ukrainian nationalist, was released from a labour camp in 1979 in exchange for two Soviet spies

His visit is of great interest

to Scunthorpe's Ukrainian community, and he will address and audience at the St. George's Church community hall, Frodingham Road, Scunthorpe, on Sunday at 3 pm.

His visit has been arranged by the Scunthorpe Ukrainian community's Moroz committee, headed by chairman Mr. Peter Maslij.

EVENING TELEGRAPH, Friday, July 9, 1982

## СПАДЩИНА

ІВ. ГОРИШНІЙ

### СІЛЬ І ЦУКОР

В Кременці до командира панцерного потягу «Стрілець» С. Мошури, який відпочивав після важких боїв, прийшло кілька селян, як вони казали, делегатів від околичних сіл. «Дайте нам солі і цукру, бо як не дасте, то наші хлопці силою візьмуть. Ви ж обороняєте Українську Народню Республіку, а ми теж народні!»

Ніколи Івась не бачив такого страшного Мошури, як тоді, коли він почув ці слова від так звених делегатів.

«Тв-ак свати, ви теж народ? І ви теж хочете покуштувати цукру і солі на дурничку? А чом же ви ваших геройських синів не посилаете у військо, щоб тую Народню Республіку оборонити від ворогів? На ворога руйниця не підіймається, а на своїх — раді стріляти, за мішок гнилого борошна та за фунт солі...»

Мошурине смаглявате обличчя аж позеленіло, зуби блищали з-під чорних з сивиною вусів, чуб на голові найжився, карі очі метали іскри лютого гніву. «Вовк, чистий вовк», — подумав Івась, бачачи, як Мошура ходить, налягаючи на одну ногу перед «делегатами». Вони стояли і злякано дивились перед собою в землю.

Мошура замовк. Його широкі ніздрі швидко дихали, здавалось, що йому не вистачає повітря.

«Івасю, а йди но сюди, сину», — ладібно хрипливим голосом покликав він до себе.

«Бачите ви цього хлопця? Він покинув десь за Дняпром аж у самому Донбасі свого батька і матір, пішов боротися за волю України, за права українського народу, значить і за ваше право. Він ще гаразд і не жив на світі, а вже дивився не один раз смерті в очі. А що ж ваші сини? Співають більшовицькі пісні: «У вагоні Директорія, під вагоном територія? А якже, чуємо щодня!»

Мошура розпалювався своїми словами ще дужче. «Хлопці, сюди! Всипте тим делегатам по двадцять п'ять, щоб цілий вік пам'ятали, яка смачна сіль задаром!»

Прибіг Баленчук і ще кілька козаків із «Стрільця». Делегати, побачивши, що біда, попадали на коліна, просили і благали. Але Мошура свого серця не зм'ягчив. Дурного і в церкві б'ють. «Хто не слухає кива, той послухає кия».

Увечері Івась читав у вагоні Франкового «Мойсея», читав уголос. Мошура слухав. Свічка блимала, і тіні бігали по стелі, як крила величезного птаха.

«О, Ізраїлю, як би ти знав,  
Чого в серці тім повно?  
Якби знав, як люблю я тебе  
Як люблю невимовно!»

Урочисті слова Франкової поеми сягали до глибини душі обох: і читача, і слухача. Деякі вірші Івась мусив прочитувати двічі, так вони вразили Мошуру своєю правдомовністю:

«Бо люблю я тебе не лише  
За твою добру вдачу,  
А й за хиби та злоби твої,  
Хоч над ними і плачу»...

А як прочитав Івась ті вірші, де говориться:

«Я від тебе невдячність прийму  
І наруги і рани»...

то Мошура встав і почав ходити по вагоні: «Оце воно! Це правду написав! Іменно: «І наруги і рани» Вони нас готові за мішок солі повбивати, як колись Жиди задля манны, що падала з неба, забули про землю Ханаанську і хотіли вбити Мойсея за те, що вів їх далі. Ще в Євангелії написано: Прости їм, Боже, бо не знають, що роблять!»

Але ми не покинемо боротись. Прийде свято і на нашій землі, щоб сповнилось слово... як там сказано, прочитай Івасю!»

Івась знав це напам'ять ще з української гімназії.

«Струнеш Кавказ, вперешешся Бескидом,  
Покотиш Чорним морем гомін волі,  
І глянеш, як господар домовитий,  
По своїй хаті і по своїм полі»...

Та чи ми доживемо до того, Івасю?

«Доживемо, атьку, якщо нас завтра не повбивають»... сказав Івась, поблизкуючи своїми великими рівними зубами.

Кременець, червень, 1919 року.

# АКЦІЯ ПОЧАІВ



СТЕПАН ГОРЛАЧ

## АКЦІЯ ПОЧАІВ

В числі 5'82 Анабазису була розпочата «Акція Почаїв». Чому акція Почаїва? Чи в Україні нема більших святинь?

На перший погляд згаданий заклик може виглядати декому несвоєчасним, та це нас не зупинить. Посилювати магнетизм нашої духовності! Україна окупована територіально, але духово вона вільна, і ту духовість треба використовувати для зміцнення нашого містичного поєднання діаспори з краєм.

В добу прогресу, в добу матеріальних здобутків ми звертаємо увагу на духовий світ, який є фундаментом

нашого фізичного існування. Без історичних пам'яток, без духового світу ми не можемо мати майбутнього.

В Україну їде багато наших людей, щоб відвідати місце народження, місце походження своїх батьків, чи дідів. Але це все індивідуальні, родинні справи, які в загально-національному рості мають дуже малий вплив. Та, зрештою, замість родинного села займанці підступно показують здобутки соціалізму: піонерські табори, потьомкінські колгоспи, або спеціально приготовані тури.

Україну відвідують всі — лише одні відкрито, а інші закрито (з наказу вищих інстанцій). Та не робить різниці, хто їде і як їде, але робить велику різницю — за чим їде. Не є гріхом їхати в Україну, щоб продати свою ідею, щоб посіяти любов до всього українського (а та любов може зрости лише на ґрунті великого, чаруючого; на ґрунті чуда, яке втримало нас на поверхні існування на протязі понад трьох сот років), та є гріхом їхати, щоб поклонитися чужим богам на рідній землі.

Лише чудотворні місця можуть бути джерелом гордості для всіх нас, бо ми правнуки світових окрас. Хто їде в Україну шукати тих джерел, той посіє ідею любови до всього українського. Хто їде шукати «досягів соціалізму» — той продасть свою душу. Нейтральні звідам не вертаються, лише пограбовані з того, що вспіли засвоїти, в тому ми азкликаємо до Акції Почаїва, до акції озброєння проти чужих сил.

Історичні пам'ятки — шедеври культурного надбання наших предків — Москалям не корисно показувати нашій молоді, яка поза межами рідної землі живе творчою силою нашого минулого. Бо це породжує почуття вищости нашого народу над чужинцем. І тою історичною пам'яткою може бути Почаївська Лавра, яка так само рідна всім нам, людям православного віровизнання, як і католицького. Почаївський монастир знаходиться на Волині, яка є мостом поміж глибоким православ'єм наддніпрянським і патріотичним католицтвом східнього обряду Галичини.

Кожному глибокодумаючому Українцеві, католицького ч и православного віровизнання, Канадця чи Американця українського походження, Свята Почаївська Лавра вселить глибоку віру у святість нашої землі. А маючи віру у зверхність свою, людина всвціло віддається праці росту українства в діаспорі, в результаті чого не треба буде турбуватися, щоб наші церкви були заповнені по неділях, і щоб українські дома-установи не хорували на брак українських учнів по своїх рідних школах.

Акція Почаїв — це спроба містичного поєднання матеріально багатой діаспори з глибоким містицизмом нашої духовой давнини на рідних землях, для добра патріотично думаючої більшости.

Ми будемо мати успіх, бо добро загалу так вимагає.



# СМІХ НА ЗАЛІ



ОЙ ГОРИЛА КОЛОМІЯ  
Я СИДІВ НА ЛАВЦІ,  
УТІКАЙТЕ МОСКАЛІ,  
БО ЙДУТЬ СВ'ЯТОСЛАВЦІ!

ЙОСИП БЕЛО

## РАЗОМ ВИЯСНИЛИ

Раз онукові в бабусі,  
Спитать довелось:  
«А бабуся в чорнильницю  
Всуне свого носа?..»

Розгнівалась тут бабуся,  
Та й каже до Гриця:  
«В твою голову залізла  
Знов якась дурниця!..»

Але Гриць відповідає:  
«Бо я чув від тата:  
Що бабуся всюди вміє  
Носа свого впхати...»

## МОСКОВСЬКИЙ ЖИД

Ось жид хвалить свої діти:  
«З них не сором буде:  
Влаштувалися всі добре!  
Та вийшли між люди...»

Донька Сара є лікарка,  
Хаїм — вже директор...  
Абрагам при інституті —  
Славнозвісний ректор.

Один Лейба лише ледар,  
Зовсім безамбітний...  
Бо поїхав в Америку —  
Й сидить безробітний...

Та коли б він з Америки  
Не слав допомоги, —  
Давно б усі простягнули  
Від голоду ноги...»

## ВИМАГЛИВА

Дорікає все Петрові  
Його жінка, Фрося:  
«Чоловіки своїх жінок —  
До неба підносять!»

Лиш ти мене зневажаєш,  
При всьому народі...  
Що неначе я у тебе —  
Наймичка, та й годі...»

А Петро відповідає:  
«Про це не журися!  
Піднесу й тебе у небо,  
Лиш там залишися!..»

## НАОЧНИЙ ДОКАЗ

Радить лікар ось Павлові,  
Як має він жити:  
Хай горілки цурається  
Й попестане пити...

Бо інакше не дотягне,  
До старого віку...  
Всім відомо, що горілка —  
Ворог чоловіку!

А Павло відповідає:  
«Не кажіть дурниць!  
Старих лікарів є менше,  
Як старих п'яниць...»



Малюнок Івана Кузьо.

# ЗОЗУЛЬКА

## ЗОЗУЛЬКА КУКАЄ ПРО КУК



Мгр. М. СУЛИМАК

### КУК ЧИ ПАРАСОЛЬКА?

Шановний читачу! Кожного з нас хвилює діяльність, а радше відповідальність організації, яким довіряє українська громада. Коли оголошуються імпрези, а спеціально під протекторатом КУК, найважливішим є перевірити, чи потрібно авторитету КУК, чи можливо некомпетентність організаторів імпрези не дозволяє на протекторат КУК.

Сміємо зауважити, що в дуже багатьох випадках немає примутніх членів КУК. Коли щось не є в порядку з імпрезою, члени КУК довідуються з преси. Питаємо, чи представників КУК зобов'язує присутність на імпрезах? Для прикладу: під протекторатом КУК відбувся концерт української симфонічної музики в Торонто. На концерті були виконані твори російських композиторів: Римського-Корсакова, Мусоргського, Чайковського. Чи потрібно було на таку імпрезу протекторату КУК?

Або ще одна імпреза: приїзд Сусленського. Імпрезу організують принагідні люди, і тут протекторат КУК... Чому ж урядники КУК не прийшли бодай подивитись, що відбувається? Правда, кілька місяців тому, на такій імпрезі, вони були; їм обіцяли, що резолюції Українців і Жидів будуть видрукувані в англійській пресі. Ніде, нічого не було друковано. Отже, чи була це поважна імпреза, чи гідність, авторитет КУК не вимагає іншого підходу до справи? Наша думка: Коли буде вільна українська держава, як сьогодні Ізраїль, тоді уряди, дипломати будуть домовлятися, як рівний з рівним. На жаль, сьогодні наставлення Жидів до анти-комуністів є негативне. Найбільше Жиди чіпляються саме до анти-комуністів: Балтийців, Українців, Румунів. Чи не виглядає це так: анти-комуніст має бути анти-Жидом, або антисемітом? Улюблені в Ізраїлю кібуци («колетиви») є зненавиджені всюди, включаючи СССР. Ми не боронимо Жидам жити в кібуцах в себе в Ізраїлі, але ми волеємо мати індивідуальні господарства. Отже, знову є питання, чи є місцевий КУК в змозі, або чи є розумним давати «парасольку» на таку імпрезу? Чи запитав КУК приналежні до нього організації, їхню думку?

Інша справа, яка також не трактується поважно, а саме справа грантів. Частина є повідомлення в пресі, що КУК, або інша організація дістала грант на якусь ціль.

Чи не є обов'язком КУК повідомити, яку суму дістали? Громадянство довідується або приватно, або ніяк. Такий підхід до справи підриває авторитет КУК. Люди знеохочуються до громадської справи, приватно між собою про ці справи говорять. Коли справа є громадська, треба розголошувати, а не втаємничувати, спеціально там, де є справи, пов'язані з грошми. Коли організація втримується за членські вкладки, за пожертви — потрібна не дискреція, а інформація. КУК і інші організації мали б більше платників національної вкладки, якби інформували в пресі про суми, які отримують.

Чи не було б корисним видати під «парасолькою» КУК інформуючу брошурку про життя Українців в Торонто? Місця, які адвідують туристи-Українці з інших міст, містечок Канади? Такі брошури КУК мав би мати у себе в канцелярії. Чи не є дивним, коли ви задзвоните до відділу КУК в Торонто, і запитаете про імпрезу під протекторатом КУК, вам чомно відповість платний працівник КУК, пан Володимир Молодцький, що він нічого про це не знає? Переконайтеся самі, задзвоніть. Коли ще в КУК працював пан Волошин, а КУК в цей повідомляв, що отримав грант, автор цієї статті запитав пана Волошина, на яку суму є грант. Пан Волошин відповів, що не знає.

Щоби не ширилась дезінформація, щоби підвищити авторитет КУК, потрібно звернути увагу на вищевказане. Далі, потрібно дзвонити до бюро КУК, питати, писати листи з корисними пропозиціями. Якщо нам залежить на популярності КУК, на авторитеті, ми повинні діяти. Якщо сидить платний урядник в КУК, а жодних інформацій немає, йому треба довести до відома, що його присутність в бюро КУК не є кінцевою. Якщо б знайшлось бодай 50 осіб які написали б листи, або задзвонили до КУК, вислід праці був би інший.

**ЩО Б ЦЕ МОГЛО ОЗНАЧАТИ?**

Вміщуємо нову знімку. Подивіться на неї і скажіть:

**ЩО Б ЦЕ МОГЛО ОЗНАЧАТИ?**



Світлана  
Світлана  
до 2011  
Світлана  
2011-11

Н. С. Світлана  
Світлана  
до 2011  
Світлана  
2011-11

*Минулого разу ми помістили цю знімку і запропонували нашим читачам відповісти: що б це могло означати? Відповіді були різні. Ми вибрали для публікації відповідь :*

*Ці тигри сидять на летищі в Бостоні і чекають, коли професор Прицак вернеться з Ізраїлю (облизуються вже тепер...)*

# УКРАЇНСЬКО-ЖИДІВСЬКА СПІВПРАЦЯ —

## МОДНА ТЕМА?



A4/TORONTO STAR, WEDNESDAY, OCTOBER 13, 1982

It is enough to glance at these faces twisted with grimaces to see what they are bringing to Canada: **hatred**. We have already written about this. Such trials against «war criminals» in America have led to sharpened relations between ethnic communities. The same is now happening in Canada. These young people from the «Jewish Defense League» call everyone a «nazi» who is not in complete agreement with them. But it suffices to look at them to understand that they themselves act like nazis.

We came to the Court House in Toronto on the day of the arrested 74-year old German, Helmut Rauca's, hearing. We brought placards saying «Will Begin also be arrested like Rauca if he comes to Toronto?», «The holocaust is now in Afghanistan and in Lebanon, not in Germany». They tore these placards to pieces. Which was easy; there were (at this moment) only four of us: two women, an elderly man, and one person on crutches. The «Jewish Defense League» was not defending anyone; they were themselves attacking others. Their argumentation is purely nazi. On their placards there was nothing about the crimes of Hitlerism against **people**; only against the Jews. «Jewish blood is not cheap». Does this mean that Arab blood in

Beirut is cheap? In their understanding only the Jews have the right to call themselves people. Crimes against the Jews are crimes; crimes against anyone else do not count. When we spoke about the holocaust in Lebanon they cynically asked: «So what happened in Lebanon?» In reply to our argument that the Ukrainians were themselves a victim of the Second World War, they shouted: **«Everyone beat us, the Ukrainians Included»**. Thus, their actions are not against nazism — they are fighting a **battle against the world**, against everyone who is not a Jew.

No, they did not come to protest against the crimes of nazism. Whilst shouting about «nazis» they want to cover-up present crimes in Beirut.

They tore up placards about soviet crimes in Afghanistan — thus they provided excellent proof that Moscow is working through their hands. Canada must stop these «enthusiasts» with faces twisted by anger; otherwise she will encounter a great problem — the first in her history.



## SOLDIERS RUN FOR COVER DURING ASSAULT

Israeli soldiers run for safety as they get cover fire from two of their tanks yesterday as they entered areas of West Beirut.

The Israelis took control of most the western half of the city, crushing resistance in an advance that left dozens dead.

The Toronto Sun, Friday September 17, 1982

# 6 Die in Attack In Paris Jewish Neighborhood

By Joseph Fitchett

*International Herald Tribune*

PARIS — Two terrorists killed six persons and wounded 21 Monday when they machine-gunned the city's best-known Jewish restaurant and passers-by in a traditional Jewish neighborhood in the bloodiest anti-Semitic attack in France since World War II.

Israel, in a statement issued by the Foreign Ministry, attributed the shooting to "the anti-Israel atmosphere in France" during the fighting in Lebanon, "particularly in the French media, encouraging extremist elements to harm Israelis and Jews." French officials and the Palestine Liberation Organization deplored the attack.

A French group called Direct Action claimed responsibility for the attack in a telephone call to the newspaper *France-Soir*, but police said they had no firm lead linking

the attack to any political group. Direct Action was tied to small bomb explosions at two Jewish-linked businesses in Paris during the weekend.

President François Mitterrand attended a memorial service Monday night at a synagogue in the neighborhood. Earlier, Prime Minister Pierre Mauroy visited the scene of the carnage.

The two gunmen entered Jo Goldenberg's restaurant posing as customers at lunchtime and sprayed the staff and customers with automatic fire, then backed out the door still firing into the restaurant and at persons in front of a nearby synagogue, witnesses said.

They escaped along the Rue des Rosiers, a narrow street on which the restaurant is situated, slowly walking behind a white car driven by an accomplice, methodically

scanning windows and doorways and firing at anyone who moved, according to neighbors who heard the shooting and rushed to their windows. They described the gunmen as slightly built, dark-haired men in their 20s.

In the confusion, Marko Goldenberg, son of the restaurant owner, seriously wounded a plainclothes policeman when he fired a shotgun at him, mistaking him for a terrorist because of the gun in his hand, French radio said. The policeman had been assigned to guard duty near the restaurant because of threats against the establishment.

Police reinforcements reached the scene within minutes but found no immediate trace of the car or gunmen. They cordoned off the area to search for bombs.

Some residents reported hearing an explosion before the shooting,

and French radio reported some victims had undergone amputations Monday night, suggesting that a grenade may have been thrown.

Residents said rescue workers erected makeshift tents on the sidewalks to tend to those too badly wounded to be moved immediately. The street was littered with blood-stained debris in front of the restaurant, its facade decorated with the Star of David. Cars were punctured with bullet holes along the Rue des Rosiers, the Jewish artery of the Marais quarter.

Shortly after the attack, people formed in knots in surrounding

streets, with many older people discussing the violence in low voices. In contrast, many younger people shouted protests against the Mitterrand government and against the French media for alleged pro-Arab bias.

Several hundred demonstrators chanted "Mitterrand is a traitor" outside the synagogue where the president appeared Monday night.

Although Mr. Mitterrand is at odds with the Israeli government over the Palestinian issue, his personal sympathy for Israel is well known, and he benefited from French Jewish support in his presidential campaign last year.

However, his government has faced domestic criticism over the mounting number of terrorist incidents in France, many of them linked to the Arab-Israeli conflict.

The worst previous recent anti-Semitic terrorist act occurred in October, 1980, when a bomb outside a synagogue in the Rue Copernic, near the Arc de Triomphe, killed four persons and wounded nine others, all passers-by. No arrests have been made in that case.

An Israeli Embassy employee was assassinated in Paris in April, and an aide in the PLO office in Paris was killed in July.

**INTERNATIONAL HERALD TRIBUNE, TUESDAY, AUGUST 10, 1982**



The Associated Press

**Residents shared their grief Monday after the attack in the Marais neighborhood of Paris.**

***If bullets are fired in Beirut, they often reach Paris as well...***



-shane harvey, sun

**DEMONSTRATOR** wonders when the rain will stop as he and about 100 Moslems braved the rain to picket the U.S. consulate on University Ave. yesterday to protest the massacres at Palestinian refugee camps. The marchers denounced Israel, the U.S. and Zionism. Yesterday was day of prayer in Islamic world.

The Toronto Sun, Tuesday September 28, 1982

## РОМАН КУХАР

### ЧИ ПОТРІБНИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ЖУРНАЛ?

(До питання журналів, що перестають виходити)

Потреба журнальної літератури, зокрема присвяченої питанням мистецтва, поезії, філософії, літературної критики — дуже пекуча й очевидна. В наявних у нас журналах, здебільша недовгореченцевих у своїй появі, типічні спроби поєднати все в одному — політику, публіцистику, мемуаристику, трохи літератури й мистецтва, либонь найменшою мірою з усього. В висліді — літераторам, поетам, мистцям залишається в таких журналах загального характеру найнезамітніше місце, десь на сірому кінці числа; адже, мовляв, більш актуальним справам належить першенство. Таким чином питання буття, етики, моралі, естетики, що годилося б їх поглиблювати заради плекання суспільної культури, сходять у типічному збірному журналі на дальший плян, а то й проходять повз увагу редакції, як неактуальні. Отже такі немає місця для мовців духово-мистецьких вартостей. Спроквола вони й завмирають у суспільстві, здаючи позиції більш підприємливій, водночас і позверовнішій ментальності. Отак і міняється характер суспільства — приходять до голосу підприємці, відходять філософи й митці. Проте, аби суспільний процес якісно розгортався, необхідно включити в нього всі сили — практичні й теоретичні, матеріальні й

культурні, без яких нема повного, органічного життя.

А все ж, оскільки працівники культури в суспільній меншості, важко, а то й немога їм створити матеріальну базу для свого ідейного форуму. Таким міг би бути журнал літератури, філософії, мистецтва — образотворчого, музичного тощо. Чомусь його немає; тількищо появиться яка спроба, недовго вона вдержить ґрунт і зникає з черги й собі з обігу. Громадскість задихається позверховним начерком проблем, що їх кидає публіцистика, на зглиблення й осмислення буттєвих питань не стає їй снаги, доброї волі, або терпцю.

Не спромігшись на більш репрезентативну п'латформу для своїх основніших спостережень і здобутків, мусять обмежуватись літератори й митці до принагідних випусків підсумків своїх студій і творчих змагань, абож до скромненьких формою періодичних журнальних появ.

З недостачі замітніших, варто і їх проглянути, нехай тільки, аби сприйняти, що хвилює допитливу людину, за чим вона чуттєво й інтелектуально шукає, до чого змагає у площині духовости, естетики, віри.

Для прикладу, візьмім у руки нещодавній випуск (ч. 14, за листопад, 1979 р.) журналу «Любисток».

Невеликий формат, всього 30 ст., здається, небагато чого й читати. Проте журнал змістовний і, без уваги на сучасну культурну кризу в суспільстві, поступає вже у своє п'ятиріччя безперебійної появи. Тільки зважити — не займається політикою, не має підтримки організацій, нікого й нічого не рекламує, плакає виключно літературу, мистецтво й літературознавство, а все ж, наперекір несприятливим умовам, існує і продовжує виходити тричі на рік. Уже ця наполегливість тривати при духових вартостях — неабияке досягнення.

Звичайно, без посвяти редактора журналу, Петра Роєнка, жертвенности його видавця, д-ра Г. Мазуренка, внесків декількох постійних співробітників і підтримки зацікавлених журналом читачів, він не утримався б так довго. Що ж такого замітного, вартого уваги, хоча б у листопадовому числі «Любистка»? А ось, для познайомлення читачів:

У відділі поезії Галя Мазуренко кидає вільним віршем низку оригінальних думок на природу світу, довкілля, глузд існування, на знесення душі й падіння обездуховленої людини. Євген Плужник зображує свій поклик з учорашнього поета, а Т. Матвієнко показує сьогодення свого свідомого буття. В уривку з досі недрукованого прозового твору «Новоприбулий» відстоює Петро Роєнко невмирущі вартості всесвітньої культури, промовляючи їм шлях на невжитках Сквородиною методою діалогу. У продовженні свого есею «Індійська література» обговорює він перлини індійської поезії, що в формі гимнів з циклу Вед стали джерелами

надхнення цілих поколінь поетів різних народів. Приведено переклади декількох гимнів В. Шаяна. В етюді «Під небом істини» займається Р. Володимир питанням історичного поступу людства, національного призначення й особистого відношення до Творця вселенни. Іван Брацлавський передає свої враження з пам'ятної зустрічі з Миколою Руденком. Сторінки «Любистка» перемережані зокрема поетичними творами різних авторів, як от «Майя» Ш. Леконд де Ліля, в перекладі М. Ореста, «Пісня Брата-Сонця» Франціска з Ассізі, в перекладі Ігоря Качуровського, абож віршовими уривками з творів Миколи Руденка, О. Олеся.

\* \* \*

Як виявилось, і цей журнал перестав виходити через немогу справлятися з непосильними коштами видавничого процесу і відсутність будь-якої підтримки суспільних органів культури. Журнал мав аспірації змагати «крізь труднощі до зірок». Це було змагання проти течії, супротивна хвиля змела журнал з поверхні життя, метнула його у глибину. Втратив читач, що шукав у періодиці духових вартостей.

А, може, того роду література ще колись вирине, віднайде шлях до людських сердець спраглих цілющої води духа й перестане бути «голосом вопіючого в пустелі».

SPOTLIGHT March 22, 1982-3

# Soviet Ruling Elite Are in Trouble

By Andrei Lanzaky

Yuri Brezhnev, foreign trade minister and son of Leonid, head of state of the USSR, has been investigated for the last four months for massive trafficking in state-owned diamonds. So has his sister, Galina Brezhnev.

The investigation did not originate from the KGB (State Security Agency). Semyon K. Tsvigun, No. 2 man in the KGB, was also a subject of the same investigation.

Big news or small news? As far as the Western Establishment media, it appears to be no news.

The investigation started on November 14, 1981. Since then the dreaded Tsvigun, known to his victims as "a cross between Lavrenti Beria (former head of the NKVD—predecessor to KGB) and Dracula," has been mysteri-

ously assassinated.

The official version was "a heart attack." Later it became "suicide." Galina and Yuri have suffered nervous breakdowns and have had to be hospitalized.

Illegal and highly profitable diamond trafficking by high Soviet officials has been covered up both by the Soviet and Western press. Yet, for the first time in the Soviet Union, certain aspects of the elite malfeasance have leaked out to the general public.

This is of tremendous importance to the whole world, for it means the beginning of the end for the ruling elite, who have controlled Russia since the establishment of communism in 1917.

It means that the factions opposing the ruling elite feel sufficiently confident to make their move.

## APPEAL TO WEST

The ruling elite is so concerned at the rapidly deteriorating situation that they have appealed for help to their associates in the West. Foreign Secretary Andrei Gromyko met with Alexander Haig, U.S. secretary of state, in Geneva under the official agenda of the disarmament talks. In reality, Gromyko pleaded for help from Haig in controlling "adventurists who are threatening our mutual system."

Other luminaries of "the mutual system" were enlisted to rally support for the Soviet rulers. The elite's favorite billionaire, Armand Hammer, shuttled between Moscow and Washington in order to ensure that "business as usual" between the Soviet Union and the U.S. would continue. Grain and meat billionaire Michel Fribourg (Continental Grain Company) got a commitment

from Washington that grain exports would keep flowing as long as the Brezhnev clique remained in power, a subtle form of blackmail.

(Incidentally, the super-powerful, pro-Marxist Fribourg is perhaps the only man in the U.S. who pays a New York public relations firm to keep his name out of the newspapers.)

David Rockefeller agreed that no defaults would be declared on bank loans and that more credit would be made available to the Soviet Union in order to bail out Poland.

Rockefeller also demanded that the Soviets and Israel work together in the Mideast so that "oil order" could be maintained. Specifically, Rockefeller means that the Iraqi-Iranian war must be kept going, at all costs, to prevent a serious oil glut.

Both Israel and the Soviet Union are providing arms and credit to both Iraq and Iran. Four weeks ago, the Israelis provided Iraq with substantial weapons to fight the Iranians as well as to the Moslem Brotherhood to overthrow the Syrian government (SPOTLIGHT, March 1, 1982). Two weeks ago, Israel officially if facetiously admitted that they have supplied Iran with weapons "in order to preserve Western influence in Iran." In reality, Israel and the USSR are providing weapons to keep the two major oil-producing countries in a murderous war of attrition because both countries are threats to both Soviet and Israeli domination of the area.

Henry Kissinger had secret talks with French socialist President Francois Mitterrand for the purpose of lining up Europe against "Russian nationalist adventurists."

From the elite point of view, no greater condemnation could befall a person. To be labeled "adventurist" is worse than being a murderer or a traitor. It is a social crime of supreme magnitude, because "adventurism" signals a wish not to be controlled by the elite.

The elite regard adventurists as unpredictable and a mortal threat to their power structure. Conversely, the so-called adventurists regard the elite as luxury-bloated parasites at the beck and call of international financiers, leading the country to total bankruptcy and bondage.

In a country where ethnicity has been officially punished by the elite but never ignored by the masses, Russians have not failed to notice the disproportionate number of Jews in all of the key sectors of the Soviet power structure. President Brezhnev's wife is Jewish. She once told



Leonid Brezhnev's children, Galina (left) and Yuri have officially suffered "mental breakdowns." They are currently in a Soviet mental institution.

a Canadian Jewish paper that she had brought up her children in the Jewish faith, a privilege denied to any other religious or national group.

Said a retired Soviet diplomat in the UN of the Soviet leadership, "If they are not Jewish themselves, their wives are."

In the early days, Lenin and Trotsky imposed a death sentence for criticism of Jews, individually or collectively. Trotsky put more than 55,000 people to death who had petitioned for a "non-Jewish communist party in Ukraine." Later, NKVD boss Beria tortured and murdered thousands of communist party officials who wanted Jews to be proportionately represented in the Soviet Supreme Presidium.

Russian apparachiki are observing the elite living like no prince or czar would have dared to live. Special shops are reserved for the elite, where unlimited supplies of prime meat, rare game, freshly flown fish, gourmet groceries, fine wines of every description and fresh fruits from all over the world are available in any quantity and at all times. The latest fashions from New York and Paris are available, but only for the wives and daughters of the elite.

Special restaurants catering exclusively to the elite offer lavish meals of which Sardi's would not be ashamed. And for jaded elitist enjoyment, Moscow has an assortment of flesh pots barred to ordinary citizens.

Luxurious Mercedes cars transport the elite from villa to villa, where lavish parties are given by jewelry-laden hostesses. There are armies of servants,

maids, chefs and chauffeurs always in attendance to cater their masters' slightest needs. The surliness that foreign travelers experience in Soviet hotels does not exist among the servants of the elite, who see their position as a chance to avail themselves of food they would otherwise never eat during their lifetime.

On the international scene, the Soviet elite jets along with the Kissingers, Rockefellers, Hammers, Fribourgs and others of international cafe society.

"The gross national product of the country is the privy purse of these people," complains a jealous Soviet banking underling who is able to observe the expense accounts of the privileged few. Says he, "We did not fight a revolution to have a few aliens whose loyalty is outside of the country grab everything we produce."

For the ordinary Russian citizen, who has to work one month to pay for a pair of shoes and never had quality food in his life, such a display of unbridled luxury is hard to stomach. For the apparachiki, who are nearer to the power structure and have been promised the benefit of the "workers' paradise" for 65 years, it is intolerable.

Because of a life time exposure to Communist equality, materialism, the spectacle of the communist elite hobnobbing with the Western super-rich strains the understanding of both the workers and the apparachiki.

#### OPPENHEIMER IN MOSCOW

When Henry Oppenheimer, the inter-

national diamond magnate headquartered in South Africa, visited Moscow last year, he was entertained royally by Galina Brezhnev, and received as if he were a head of state by Brezhnev himself.

Oppenheimer, who does not often practice his Jewish faith in South Africa, attended a synagogue service with Mrs. Brezhnev and her children, Yuri and Galina. The service infuriated the rank-and-file party members—not because it was Jewish but because it was another exception to the rule and another benefit to an already privileged class. Oppenheimer said, "The comforts of home were never like this." Oppenheimer lives in several palatial homes in South Africa and has other homes around the world.

It was during his meeting with Brezhnev that Oppenheimer negotiated an OPEC of the diamond industry with the Soviet leadership. South Africa, Russia and Australia produce most of the world's diamonds. Oppenheimer, through his international DeBeers cartel, already controls Australia's and South Africa's production and was concerned that sectors of the Russian diamond industries were unloading too many diamonds.

#### SOVIETS ENTER CARTEL

His plan to maintain the high price by ensuring a coordinating marketing with Russian producers was accepted through pressure from Brezhnev and his wife particularly. Mrs. Brezhnev belongs to one of the richest families in the Soviet Union, and they have long dealt with diamond traders from Tel Aviv and Amsterdam.

Oppenheimer was assured by Yuri Brezhnev that Russian "adventurists" would no longer attempt to go after the diamond market. For their compliance to Oppenheimer's market plan, Brezhnev and his friends would be able to acquire a percentage of all diamond transactions through South Africa, Australia and the Soviet Union.

Many of the choice diamonds mined in the Soviet Union end up in the safes of Brezhnev's family. Diamond traders of Tel Aviv come and go to clinch deals with the masters of the diamond cartel. When scandalized party purists object, Uncle Seymon Tsvigun turns the KGB on them. Not a safe thing to do when many of the other components of the Soviet government have their own police and intelligence apparatus with which to retaliate.

For the first time, Tsvigun felt things were slipping. He called Brezhnev for help. To the rescue came Yuri Churbanov, deputy head of the dreaded MVD, the internal secret police. The ruthless Churbanov also happens to be Galina Brezhnev's husband. In the eyes of the apparachiki, the scandal had degenerated into a tribal blood feud.

#### TSVIGUN, SUSLOV KILLED

On January 19, 1982, Tsvigun, the KGB butcher, died. No one claims responsibility, but it is known that he was executed like his predecessor, mass murderer Beria. Then, on January 25, Mikhael A. Suslov, the Communist Party chief ideologist—the man who had backed Stalin throughout his murderous career and guided Brezhnev to power—mysteriously died as Brezhnev

himself wept.

Two weeks later, Gen. K. S. Grushevoy, Brezhnev's political commissar in the Red army, also died mysteriously.

Yuri Andropov, KGB head, felt suddenly isolated. Fearing for his life, he sent two emissaries to "the other side to talk sense." The emissaries have never returned to this day.

The silent, ruthless struggle that is going on in Russia today is only reflected in the West by the Birchlike squeal of Mayor Ed Koch of New York, who suddenly railed against the "communist menace."

An Irish diplomat in the UN said it was "amazing that it took Mayor Koch and his co-religionists 65 years to discover that communism was a menace. The holocaust of 30 million Christians by Trotskyite hordes in Russia never so much as invited a breath of protest from any of these people.

"Instead, America has been treated by the New York 'Times' and other elements of the Establishment press to the wonders of communism for years. How strange that suddenly they are discovering communism is no good."

The total number of Soviet officialdom who have so far fallen victim to the silent purge is unknown, and the consequences are incalculable. Perhaps the Western "free press" will reveal these events after the matter is settled—we hope not to the disadvantage of the American people.

---

## XPOHIKA

Mon., March 8, 1982

The Varsity

---

# No human rights in USSR: Moroz

By Josephine Khu  
and Claire McFarlen

"When I was asked to speak about human rights in the Soviet Union, I became confused. How does one speak about that which does not exist?" began Valentyn Moroz in a talk held last Thursday at the International Student Centre. "But then I remembered a few facts—the history of the Soviet Union."

Moroz cited specific examples of human rights violations, concentrating on the period following the Khrushchev "thaw" in the early 1960's.

He himself was arrested twice, receiving a relatively light four-year sentence in 1964, and 36 years to be followed by three years in a prison camp and five years of internal exile, in 1970. He was released in 1979 when the American government exchanged two Soviet spies it had apprehended, in return for five Soviet dissidents. Moroz now resides in Toronto, where he is active in the Ukrainian community.

Moroz said that "in prison the feeling of no rights is

especially strong", but that prisoners can gain some rights if they stay together morally. Although his conditions in prison included forced labour, he and other prisoners refused to work for a time. The wardens, fearing a hunger strike or confrontation, left them alone.

It was his involvement in pressing for Ukrainian language and cultural rights in the Soviet Union that exposed him to the Russian legal system. There, to avoid being indicted, he says, people have to prove their innocence.

He contrasted the treatment accorded to Ukrainian nationalists by the Soviet government to that received by Quebec nationalists. "They protested for separatism. We didn't even go that far." The Russian government attempts to solve the problem of rights by seeking to destroy the kind of person who demands rights, he contended.

Moroz said that the "specificness" of how human rights are viewed in the Soviet Union stems from the spread of hatred towards pluralism in any form; suppression of dissidence creates such fear that even those Soviets who advocate human rights state that "I do have my own point of view but I am categorically opposed to it". A member of the Soviet writers' union, which formed in the 60's, had to

claim to be only a "hanger-on", to avoid being called a "cosmopolitan" which would mean the end of his career.

Moroz feels that communism as an ideology is not a threat; as a system, it becomes one when "people are thrown together like a herd become wolves." What results is an understanding not of rights, but of privileges.

According to Moroz, the West does not understand the specifics of human rights in the Soviet Union and this has led Western governments to see the USSR as stronger and more united than it in fact is. He pointed to Russia's long history of concealment. Russia wished to appear European to the Europeans but, as a Euro-Asian empire, had to resort to deception to accomplish this. "Through this, she developed a tradition of deceit," — a tradition which he implies is flourishing.

Moroz feels that western attitudes enhance the effects of Soviet propaganda and that many westerners believe the Soviet people "want Communism or they would have thrown it out long ago". American gullibility has allowed defectors to be returned to Soviet authorities who falsely claim them to be criminals.

The resolution of the human rights problem in the Soviet Union lies with the "new individual" says Moroz. He sees consumerism and technocratic principles as necessary to develop the individual's outlook that the state should serve the people, as opposed to the people serving the state.

**по жертви  
на видавничий фонд журналу «АНАБАЗИС»**

**/до 20-го жовтня 1982/**

**КАНАДА**

Паркасевич І./Вінніпег/ - 50 дол., Петрусяк К./Амгерстбург/ - 50 дол.,  
Брага А./Грімсбі/ - 34 дол., Бабиц родина/Тор./ - 20 дол., Кузишин А./Га-  
мільтон/ - 20 дол., Лозинський І./Гвельф/ - 4 дол., Смалюх М./Гвельф/ - 4 д.,  
Мошора М./Кітченер/ - 4 дол.

**ЗСА**

Грушинський П./Іллиной/ - 60 дол., Гілевич М./Пенсильв./ - 20 дол. Дя-  
ченко І./Чікаго/ - 10 дол., Кокодинський М./Йонкерс/ - 7 дол., Охотський  
Б./Ірвінгтон/ - 2 дол.

**АНГЛІЯ**

Висоцький П./Брадфорд/ - 50ф., Марченко М./Лестер/ - 20ф., Смоликевич  
І./Ноттінггам/ - 20ф., Сухоручко родина /Нотт./ - 10ф., А.М./Нотт./ - 10ф.

**АВСТРАЛІЯ**

Юренко М./Енфілд/ - 9 дол.

Кальваровський Н./Мінхен/ - 68м.

## ФОНД на підтримку політичних акцій ВАЛЕНТИНА МОРОЗА

Старожитник С./Нью-Джерзі/ - 100 дол., Старожитник Р./Нью-Дж./ - 100 дол., Ковальські родина/Чікаго/ - 50 дол., Бессер родина /Клівленд/ - 50 дол., Брага А./Грімсбі, Кан./ - 50 дол., Лазірко О./Нью-Дж./ - 25 дол., Іванчук І./Нью-Дж./ - 20 дол., Гординський Л./Детройт/ - 10 дол., Климко І., Солодчук Д., Федішин А., Мостовий М., Островка І., Шевчук В., Панків М., Угринчук В., Юркевич В., Глітняк С., Рій П./всі - Н-Д./по 10 дол., Ваславський І., Зрада Б./Нью-Дж./ - по 15 дол., Ковальчук І., Ферела Е., Нишіт І., Полояк С., Башляк І., Бодневич Я., Гузій А., Гринишин І., Лонишин Ю., Луцик М., Феденишин А. /всі - Нью-Дж./ - по 5 дол., Кочержук С. - 10 дол., Грабів В., Жулинський О./Нью-Дж./ - по 5 дол.

ВИПРАВЛЕННЯ. У списку пожертв за ч.7 /стор. 51/ замість "Угринчук Д. - 50 дол." має бути: "Гривняк Л. - 50 дол." Вибачаємось за помилку.

## З М І С Т

1. Новий вірш Євгена Сверстюка.....	5
2. ВАЛЕНТИН МОРОЗ. Їхала Хима з Ярусалима.....	6
3. VERA MOROZ. MISSING RUNG .....	11
4. IVAN KUZIO. UKRAINIAN NATIONALISM .....	12
5. LEMKO RALLY .....	16
6. СТЕПАН ГОРЛАЧ. Київ і св"ята Софія.....	17
7. ЯРОСЛАВ СТАСИК. П"ятиколонники.....	18
8. ОЛЕТ ПІДГАЙНИЙ. Про голод 33-го року.....	19
9. Ж.ФЕСЕНКО-КОВАЛЬСЬКА. Про голод 33-го року в містах України.....	21
10. КОМІТЕТ ПРОТИ ВЖИВАННЯ СОВІТСЬКИХ СВІДЧЕНЬ... Відкритий лист Валентина Мороза до міністра справедливости Канади.....	22
11. Дмитро СТРОЇЧ. I DON'T UNDERSTAND .....	26
12. Листи з Англії. Хто кого має виганяти з СУМ"у?.....	29
13. ІВ.ГОРІШНИЙ. Сіль і цукор.....	33
14. Акція "ПОЧАЇВ".....	34
15. Сміх на залі. Гуморески ЙОСИПА БИЛО.....	35
16. Зозулька .....	37
17. Що б це могло означати?.....	38
18. Українсько-жидівська співпраця - модна тема?.....	39
19. Роман Кухар. Чи потрібний літературний журнал?.....	42
20. ANDREJ LANZAKY. SOVIET RULING ELITE ARE IN TROUBLE.....	43
21. Хроніка.....	45

